

M. M. MUZEUM KÖNYVTÁRA
Hírlap-könyvtár
Növekedéskönyvtár
1903. évi 201. sz.

399

TANULÓK LAPJA

A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA

SZERKESZTI

GAAL MÓZES

FŐGYMNASIUMI TANÁR.

KIADJA A FRANKLIN-TÁRSULAT

1903²

TIZEDIK ÉVFOLYAM

I. FÉLÉV.

BUDAPEST
FRANKLIN-TÁRSULAT

MAGYAR IROD. INTÉZET ÉS KÖNYVNYOMDA.

cél

TARTALOM-JEGYZÉK.

A) Szöveg.

I. Regények, elbeszélések és leírások.

<i>Gaal Mózes.</i> A kegyelemkenyér 3, 17, 34, 49, 65, 81, 98, 113, 129, 145, 161, 179, 193, 209, 225, 241, 257, 273, 289, 305, 321, 337, 353, 374, 385, 403	371
Kozák-emberség	371
<i>K. Nagy Sándor.</i> Lazló-kyral a nyulak szigetén	56, 72
<i>Nógrádi László.</i> A kis kertben	248
" " Fészek az eresz alatt	198
" " Haldoklás	54
" " Utolsó alkonyat	308
" " Vihar előtt	296
<i>Pásztor József.</i> Az első vas	390
<i>Verne Gyula.</i> A két Kiptestvér, fordította <i>Zigány Árpád</i> 11, 28, 44, 60, 75, 92, 106, 123, 139, 155, 171, 187, 202, 220, 235, 251, 269, 284, 299, 317, 332, 349, 364, 380	380

II. Költemények.

A madarak törvényszéke, fordította <i>Bán Aludár</i>	2
<i>Apostol Bertalan.</i> Tavasz késtektor	356
<i>Bartók Lajos.</i> Fegyver dördült	229
" " Harangszó	228
<i>G. M.</i> Az év utolsó napján	196
<i>Hanák József.</i> A kubikos	164
" " A vértanúk	20
" " Falusi örömek	276
" " Rákóczyról	84
<i>Lévay József.</i> Öregszünk	324
<i>Mosdóssy Imre.</i> Az utcasarkon	53
<i>Oláh Gábor.</i> A dobos	100
" " A hárs alatt	389
" " Fráter György halála	178
" " Pártos magyarok	260
" " Szület táján	34
<i>Pósa Lajos.</i> Édes anyám sírjára	148
<i>Tóth Lőrincz.</i> Méhek	403
<i>Schiller Frigyes.</i> A föld osztálya, fordította <i>Dóczi Lajos</i> br.	132
<i>Szabolcska Mihály.</i> Betegen	116
" " Őszi ének	116
" " Verselgetés	291
<i>Szirtes Arthur.</i> Emlékezés	68
<i>Vértessy Ida.</i> Márczius 15.	370
<i>Zichy Géza gróf.</i> Berceányi Laczkó	244

III. Irodalom- és művelődéstörténet, történelem és művészet.

Az új Vörösmarty-szobor pályázat	317
Bartók Lajos	229
Björnson Björnstjerne	182
Bocskay-szobor	251
Bolyai János	268
Egri hősök	71
<i>G. M.</i> «Az aranyember» jubileuma	348
" " Márczius tizenötödike	369
" " Tóth Lőrincz	401
<i>Herman Ottó.</i> Az ősmagyarok írásáról	362
<i>Kardos Albert dr.</i> Csokonai kritikái	217, 233
Kelety- és Tahikiállítás	298
<i>Marczali Henrik.</i> Napoleon jellemzése	278
Náday Ferencz	168
<i>K. Nagy Sándor.</i> Istenítéletek a XIII. században	356, 376

Kossuth Lajos	409
<i>Naményi Lajos.</i> A nagyváradi jezsuiták iskola-dramáiról	360
<i>Naményi Lajos.</i> Mátyás király udvara	37
Néhai való jó Mátyás király	33
Paál László	109
<i>Prielle Kornélia.</i> Látogatásom Bolyai Farkasnál	293
Salamon Ferencz	122
<i>V. J.</i> A Vörösmarty-szoborminták	83
Vértanúk ünnepén	1
Zrinyi Ilona	340

IV. Természettudományi és ismeretterjesztő közlemények.

A baktériumokról	58
A föld legészakibb vasútja	151
A hóról	247
A magyar iskolai helyesírás	410
A mai gyors közlekedés	138
Biró Lajos Új-Guineáról	104
Festetics Rudolf tengeri útja	283
Hedin Sven	397
<i>Herman Ottó.</i> Egy jámbor ragadozó	200
<i>Jászai Rezső dr.</i>	
Utirajzok és tanulmányok. Párizs	6, 21, 38
" " Spanyol földön	100

Utirajzok és tanulmányok. Madrid	133, 149
" " Spanyol bikaviadal	165, 184
" " Sevilla	212, 231
" " Cordova	231
" " Granada	261
" " Generalife	282
" " London	310, 325, 342
Motóros vasúti kocsi	413
<i>Krenedits Ferencz.</i> Elmélkedés a vizekről	276
" " Fenyőfa	182
" " Kenyér	90
" " Tölgyfa	331
New-yorki ágyúóriás	376
<i>P. M.</i> A léghajózás vértanúi	85
" " Hangverseny a tenger fenekén	170
<i>Szivos Béla.</i> Képek a majmok életéből:	
A czerkóf majmok	69
A mandrill	408
A kékorru és huszármajom	118
A galléros pávián	407
A szerecsen- és disznómajom	197
A bandár	244
A babuin	292
<i>Valentényi György:</i>	
Az ember első tanítója	26
Az emlős állatok érzékszerveiről	206
Ész- és ösztönbeli cselekvések	152
Emlős állatokról	394

V. Vegyes közlemények és képmagyarzatok.

Adomák	238
A kolozsvári Mátyás-ünnep	43
A muzeum olvasóterme	150
" jubileuma	116
A siketnémák váci intézete	74
Az amerikai magyar zászló	92
Békesség az embereknek	177
Bittó István	393
Coquelin	298
Gerevich Emil	216
<i>G. M. Szautner Zsigmond dr.</i>	202
József főherceg	356
Károlyi Györgyné grófnő	315
Képeinkhez	187, 200
Király Pál	53
Kossuth Lajos huga	59
XIII. Leó	348
Nemzeti Szalonból	396
Por, hamu, semmi vagyunk	69
Tréfás apróságok	190
Zola Emil	20

VI. Állandó rovatok.

Az iskola világából. — Irodalom. — Vegyesek. — Sakkjáték. — Fejtörő. — Szerkesztői telefon minden egyes számban.

B) Képes rész.

I. Arczképek.

Bartók Lajos	230
Bittó István	393
Björnson Björnstjerne	181
Fadrusz János	43
Jókai Mór	349
József főherceg	355
" " ifjúkori arczképe	363
Károlyi Györgyné grófnő	316
Kerékgyártó Árpád	219
Király Pál	53
XIII. Leó	347
Náday Ferencz	169
Prielle Kornélia	295
Ruttkayné Kossuth Lujza	59
Szautner Zsigmond dr.	202
Tóth Lőrincz	401
Zola Emil	21
Zrinyi Ilona	339

II. Műtárgyak.

<i>Baditz Ottó.</i> Hintázó	395
<i>Fadrusz János.</i> Mátyás király szobra	41
<i>Feszty Árpád.</i> A tűzpróba	357

<i>Feszty Á.</i> Boszorkányégetés eltiltása	373
" " Döntő párbaj	379
" " Verbőczy bemutatja hármaskönyvét	381
<i>Greguss Imre.</i> Honvédroham	371
<i>Holló Barnabás.</i> Bocskay István szobra	249
<i>Istók János.</i> Széchenyi Ferencz gróf szobra	119
" " Nagy Kálmán apothozise	397
" " Bucsuzó juhász	397
<i>Kallós Ede.</i> Kossuth-szobor	409
<i>Kelety Gusztáv.</i> Zrinyi a költő halála	297
<i>Linck Lajos.</i> Hazatérés az éjféli miséről	185
<i>Munkácsy Mihály.</i> Paál László	109
" " Kolpachi részlet	391
<i>Paál László.</i> Fűzes	115
<i>Roskovics Ignác.</i> Szent Imre	195
<i>Rubovics Márk.</i> Vadász az erdőben	394
<i>Salamon Ferencz</i> szobra	121
<i>Székely Bertalan.</i> Anyai őrszem	179
Turul madár az amerikai magyar zászlón	89
<i>Vágó-Styka.</i> Bem táborakával	377
Vörösmarty-szoborminták:	
Kallós Ede és Márkus Géza	83, 313
Róna József terve	85, 313
Teles Ede és Márkus G. terve	91

Dezső, Schleicher Ferencz, Barthodeiszky Antal, Ordódy László, Szemző István, Fleischl Sándor, Pinkóczy László, Gutmann Ottó, bogszeghi László József, Wettin Jenő, Reimel János, Róth Imre, Holländer Sándor, Mattyasovszky Lajos, farkasfalvai Mauchs Jenő, Faragó Andor, Csillag Laczi, gr. Esterházy László, Grosz József, Baranyai Zoltán, Dobránszky Ede, Limbek Béla, br. Villani Lajos, Krausz Marcsi, Taubinger Zoltán, Eisler Dezső, Böhm Béla, Deutsch Sándor, Székács György, Rácz Károly, ifj. Kohn E., György Lajos, ifj. Mikula Lajos, Mándy Zoltán.

A kitűzött könyvjutalmat (Legouvé: Az olvasás művészete) Schleicher Ferencz debreczeni előfizetők nyerte meg.

SZERKESZTŐI TELEFON.

Felhívás birkózásra. H. M., lapunk olvasója íme közhírré teszi, hogy ő hajlandó tizenöt éves kortársai bármelyikével megbirkózni; a ki őt legyőzi, az jutalom-könyvet kap tőle. E célra van öt könyve, a győztes választhat azok közül. Olvasóinkkal közöltük ezt a szokatlan, harezias felhívást, a nélkül, hogy erre a páros viadalra bárkit is buzdítanánk. Ha akadna vállalkozó, ám tudassa ezimét, s mi közölni fogjuk H. M.-mel. — **Főhász, A búrokhoz.** Két kis versikéjét elolvastuk, de a legjobb akarat mellett sem adhatjuk ki lapunk legközelebbi számában, no de meg az utána következőkben sem, mert — éretlen kis portékák. Valóképpen nem is tudjuk, hogy miért kellett megszületniök. A tanár úr sokkal nagyobb tiszteletet érdemel, hogysem ilyen verses felköszöntőt készítsenek az ő tiszteletére. A búrok hősiessége eltéveszti a célját, ha a lírai versek számát ilyen-félével szaporítja. Még várjunk, édes fiam. — **T. J.** (Budapest). 1. Alighanem rosszul írta a nevet, mert ilyen nevű író, festőt, tudóst, színészt nem ismerünk, a lexikonban sem találtuk meg. 2. Ha eddig nem jelent meg füzetekben, ezután fog a sor reá kerülni. Mi úgy tudjuk, hogy a Franklin-Társulatnál már megjelent kötetben is az a regény. Hogy a füzetes kiadásban kinél jelenik meg, azt mi nem tudhatjuk. 3. Azokra csak később kerül a sor. 4. Füzetekben már nem kapható, csak kötetekben. I—IV. kötet jelent meg, az V. «Magyarország» még nem készült el. — **Új előfizető.** A «Tanulók Lapja» megjelenik a két hónapi vakáció alatt is. Örvendünk, hogy annyira tetszik. — **B. D.** A «Két diák levelezése» és a «Hűség és mind a sírig» szintén megjelennek könyv alakjában, még pedig nemsokára. Sejtelve nem csalta meg, a szerző nevét eltalálta.

OLVASÓINKHOZ.

A «Tanulók Lapja» X. évfolyamának első féléve a mostani számmal befejeződik. Olvasóink tanúságot tehetnek arról, hogy mindig a legjobbat igyekeztünk adni, mert az az erős meggyőződésünk, hogy ily módon tesszük még erősebbé azt a kapesot, mely a Tanulók Lapját a magyar ifjúsággal összeköti.

Az új félévben ismét egy eredeti regényes korrajzot és egy fordított regényt fogunk közölni. A regényes korrajzot lapunk szerkesztője Gaal Mózes írta; ezíme:

Az utolsó lantos.]

Tinódi Sebestyénnek, a XVI. század vándor hegedősének változatos élettörténetét dolgozta fel benne az író, közbe szőtte a kor történetét, főleg az irodalom képét, melynek egyik képviselője Tinódi Sebestyén, a hazáját és nemzetét lángolón szerető lantos volt.

A fordított regény szerzője Kingsley Károly, a regény címe:

Hypatia.

Zigány Árpád dolgozta át az ifjúság számára. Ez a regény egyike a világirodalom legszebb és legérdekesebb műveinek. Farkasszemét néz benne a hanyatló kelet-római birodalom pogány társadalma a még forrongásban lévő új, keresztény szellemmel, s a két ellentétes világfölfogás folytonos surlódásából az érdekesítő események egész sora fejlődik. Hypatia, a nagy műveltségű görög leány, az alexandriai pogány bölcsészet utolsó képviselője, áldozatul esik egy utcai zavargásnak, melyet a felbújtogatott csöcselék támaszt, s vele bukik el örökre a görög sok istenség eszméje is. Zsidók és keresztények, barbárok és görögök szakadatlan torzalkodása közt folyik a cselekvény, melynek színesen megrajzolt eseményeit művészi keretben foglalja a mozgalmal kornak eleven és változatos képe. És, hogy ez a kép minél tanulságosabb legyen, a szerkesztő gondoskodott arról, hogy a szöveget, az eseményeket illusztráló képek mellett számos kor- és művelődéstörténeti kép is tarkítsa.

Ezek mellett folytatni fogjuk Szívós Béla rajzait a *majmok életéből*, s közlésre várnak Jászai Rezső dr. érdekes és értékes *útirajzai*.

Az irodalomtörténet, a magyar történelem, a földrajz és természettudományok köréből hasznos ismeretterjesztő cikkeket hozunk, melyek az iskolai tanulmányokkal szoros összefüggésben vannak, s a melyek az újabb kutatásokra is különös figyelmet fordítanak.

A rovatok maradnak a régiek, s a mennyiben lapunk szellemével megegyezik, a fontosabb napi eseményekről sem feledkezünk meg, ha az a tudomány és irodalom kérdéseit érinti. Az a szeretet, melylyel a magyar diákok a *Tanulók Lapja* körül csoportosultak, s az a kedv, melylyel az írók ennek az ifjúságnak írnak; elegendő biztositék nekünk arra, hogy a mag, melyet az olvasók szívébe elhintünk, termékeny talajra fog találni.

Hetenként változatos *fejtörő feladványokat* közlünk, s a megfejtők között értékes könyvjutalmakat sorsolunk ki.

A *Tanulók Lapja*-nak második évfolyama külön is teljes egész lesz, s az új előfizetőknek nem kell visszamenőleg az I-ső félévre is előfizetniök.

A Tanulók Lapjának előfizetési ára:

Egész évre 9 kor. 60 fill.
Fél " 4 " 80 "
Negyed " 2 " 40 "

Az előfizetés legzélszerűbben postaltalványon eszközölhető. A «Tanulók Lapja» kiadóhivatala címére küldendő a pénz. (Franklin-Társulat, Budapest, IV. Egyetem-u. 4.).

A kik a «Tanulók Lapja»-nak 8—10 egész éves előfizetőt gyűjtenek, a lapot egy évig *ingyen kapják*; akik ennél kevesebbet gyűjtenek, értékes könyvjutalomban részesülnek.

Bizalommal fordulunk lapunk olvasóihoz, hogy a «Tanulók Lapja»-t ismerőseik között terjesszék.

A «Tanulók Lapja» szerkesztősége.

Az ifjúságnak alkalmat nyújtok

pénzkeresésre, amit valamely jótékony célra szánhatnak. Gyűjtsenek **elhasznált magyar levélbélyegyet**, (az 5 krajczáros és 10 fill. res kivételével, ezrét 20 krajczárjával, **Váczi-körút 35. III. 3''.** bélyegbeváltó.

TANULÓK LAPJA

A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA

SZERKESZTI

GAAL MÓZES

FŐGIMNÁZIUMI TANÁR.

KIADJA A FRANKLIN-TÁRSULAT

2
1903

TIZEDIK ÉVFOLYAM

II. FÉLÉV.

BUDAPEST

FRANKLIN-TÁRSULAT

MAGYAR IROD. INTÉZET ÉS KÖNYVNYOMDA.

TARTALOM-JEGYZÉK.

A) Szöveg.

I. Regények, elbeszélések, színművek.

	Oldal
<i>Gaal Mózes. Az utolsó lantos</i> 1, 20, 33, 49, 65, 97, 113, 129, 145, 161, 177, 193, 209, 225, 241, 257, 276, 289, 306, 322, 339, 353	310
—i. Takács Jóska	310
<i>Kingsley Károly. Hypatia, fordította Zsigány Árpád</i> 10, 24, 40, 56, 73, 90, 104, 122, 139, 152, 170, 186, 201, 218, 235, 250, 267, 282, 299, 314, 330, 346, 363, 369, 385, 401	412
<i>Kovács Mihályné. Pista és Laci</i>	394, 412
<i>Möricz Zsigmond. A jó vakáció</i>	215
<i>Mosdóssy Imre. A nádor ítélete</i>	133, 149, 164
<i>Nógrádi László. Homokba irt mesék</i>	7, 77
" " Utazás egy zombék körül	137
<i>Oláh Gábor. A debreceni zendülők</i>	376, 389, 407
<i>Thüring Gusztávné. A szobrász</i>	55
" " Az igazság	101
" " Sokratesről	126
" " Mátyás király bolondja	248
" " Parabola	282
" " Drága tál	329
" " A halászfű	350
" " Az oroszlán és a zebra	366
" " A gyermek és a por	383

II. Költemények.

<i>Achilleusz Parászchosz. A krétai árva</i>	4
<i>Ambrozovics Dezső. El innen el</i>	276
<i>Baja Mihály. Hazafelé</i>	195
" " Szüleimék	116
<i>Cajander Pál. Az énekmondó. ford. Bán Aladár</i>	389
<i>Fazekas Imre. Könyvek</i>	36
<i>Gábor Ignác. Edda-dalok</i>	18
<i>Harsányi Kálmán. Béke</i>	211
<i>Kovács Mihályné. Szilánkok</i>	366
<i>Lampérth Géza. Az én aratásom</i>	354
" " Pompeiben	292
<i>Lévay József. Itt születtem</i>	308
" " Turisták	243
<i>Oláh Gábor. Földönjáró csillagok</i>	180
" " Öcsémhez	68
" " II. Rákóczi Ferenc	83
<i>Petrőczy Kata Szidónia. Elbágyadt lelkeknek</i>	259
<i>Regőczy Győző. Atilla és Detre</i>	132
<i>Stolle Ferdinánd. A halászkunyhó, fordította Szász Béla</i>	128
<i>Szabolcska Mihály. Hires Komárom</i>	164
<i>Szász Károly. Dugovics Titusz</i>	339
<i>Thaly Kálmán. Bujdosó kuruc dala</i>	322
<i>Vikár Béla. A három királyleány</i>	405
<i>Vajda János. Gyermekkorom tájéka</i>	52

III. Történelem, irodalom és művészet.

	Oldal
<i>Antalffy Endre. Petrőczy Katalin Szidónia</i>	259
<i>Az Akhilleion szobrai</i>	136
<i>Egyetemes irodalomtörténet</i>	9
<i>Eisenhut Ferenc</i>	183
<i>Fiók Károly. A hinduk meséiről</i>	5
<i>Gaal Mózes. Pro deo et libertate</i>	81
<i>G. M. Szent István napján</i>	321
" " A magyar dal diadala	375
<i>Gyanus alak (Révész festménye)</i>	286
<i>Kovács Dénes. Roskovics falfestményei</i>	100
<i>Körösi László. Vörösmarty ifjúsága</i>	198, 211, 232
<i>XIII. Leó</i>	294
<i>N-i L. Kupeczky János</i>	54
<i>X. Pius</i>	308
<i>Rákóczi-kiállítás</i>	325
<i>Rákóczi manifesztuma</i>	84
<i>Ünnepnapon (Zemplényi festménye)</i>	248
<i>Vértes József. A kuruc-költészetéről</i>	88
" " A román stílus	243
<i>V. j. Az Erzsébet-szobor pályázat</i>	228
" " Krisztus temetése	24

IV. Utirajzok, természettudomány és ismeret-terjesztő cikkek.

<i>Aratók a Hortobágyon</i>	292
<i>Bosnyák család</i>	392
<i>Dunajec vidékéről</i>	308
<i>Gaal Mózes. Három vándordíjak</i>	305
<i>Glück István. Érdekes vadászat</i>	359
<i>Hanusz István. A madarak életéből</i>	263
<i>Jászai Rezső. Utirajzok: Aachen</i>	22, 36
" " " Brüsszel	103, 116
" " " Hazafelé	195
" " " Köln	68
" " " Versailles	167, 181
<i>Kezdődik a munka</i>	337
<i>K. Nagy Sándor. Arvaváralja</i>	246
<i>Krenedics Ferenc. A keselyű</i>	38
" " A sas	356
" " A tükör	184
<i>Szivos Béla. Képek a majmok életéből. Ujvilági majmok</i>	52
" " Csuklyás majmok	147
<i>Valentényi György. Képek háziállataink életéből: Kutya</i>	276, 298
" " Ló	379
" " Macska	342
" " A házidiszónó, a kecske, s a házinyúl	405
<i>Vértesi Károly. Upsala</i>	372

III

V. Képmagyarázatok, vegyes közlemények.

	Oldal	Oldal	
<i>A Deák-Vörösmarty emléktábla</i>	143	Kossuth-szobor Almádiban	377
<i>A halászbástya</i>	344	<i>Rákóczi-ünnep</i>	111
<i>A királyi vár</i>	355	<i>Torna-ünnep</i>	167
<i>Automobilok</i>	149	<i>Ünnep a Dunán</i>	20
<i>Erzsébet-szobor Cecén</i>	153		
<i>Eskütéri-híd</i>	223		
<i>Feridun bey</i>	110		
<i>Gaal Mózes. Húsvéti gondolatok</i>	17		
<i>Két halott</i>	278		

VI. Állandó rovatok.

Az iskola világából. — Vegyesek. — Tudomány, irodalom. — Fejtörő. — Szerkesztői telefon minden egyes számban.

B) Képes rész.

I. Arczképek.

	Oldal	Oldal	
<i>Bercsenyi Miklós</i>	84	Gladiátorok harca	316
<i>Berzsenyi Dániel</i>	212	<i>Gót fejedelmi nők</i>	387
<i>Csokonai Vitéz Mihály</i>	198	<i>Gót foglyok</i>	269
<i>Eisenhut Ferenc</i>	183	<i>Gót katona</i>	30
<i>Feridun bey</i>	110	<i>Görög hősök</i>	151
<i>Kállay Benjámín</i>	280	<i>Hera szobor</i>	174
<i>Kazinczy Ferenc</i>	212	<i>Hindu tudós</i>	7
<i>Kisfaludy Károly</i>	198	<i>Honorius császár</i>	56
<i>XIII. Leó</i>	293	<i>Horus Edfu-i templom</i>	3
<i>Pauler Gyula</i>	279	<i>Ind kézirat</i>	6
<i>Pekryné Petrőczy Kata Szidónia</i>	260	<i>Ipszambuli sziklasír</i>	13
<i>Pekry Lőrinc</i>	261	<i>Julianus</i>	172
<i>Petőfi Sándor</i>	199	<i>Karnaki templom</i>	12
<i>X. Pius</i>	309	<i>Katakomba</i>	108
<i>II Rákóczi Ferenc</i>	328	<i>Keresztény pap</i>	173
" " 8 éves korában	84	<i>Kleopatra tüje</i>	40
<i>Rákóczi György</i>	325	<i>Kupeczky János</i>	55
<i>Rákóczi József</i>	324	<i>Küzdelem vadállatokkal</i>	283
<i>Virág Benedek</i>	214	<i>Macedoniai férfiak</i>	332
<i>Vörösmarty Mihály</i>	199	<i>Mitras-szobor</i>	125
		<i>Memnon-szobrok</i>	29
		<i>Nagy Konstantin</i>	122
		" " oszlopa	371
		<i>Nagy Sándor érem</i>	333
		<i>Nagy Theodosius</i>	348
		<i>Nero</i>	285
		<i>Női viselet az alexandriai korban</i>	37
		<i>Ostia</i>	282, 239
		<i>Ósrégi keresztény sír</i>	107
		<i>Pallas Athéne</i>	37
		<i>Pénzek</i>	191
		<i>Perikles</i>	270
		<i>Platon</i>	45
		<i>Plutarchos</i>	364
		<i>Prætorianus katonák</i>	142
		<i>II. Ptolomaios és neje</i>	167
		<i>Quádok</i>	346
		<i>II. Rákóczi Ferenc franciaországi lakása</i>	85
		" " levele	327
		<i>Római centurio</i>	75
		" " császárnő	370
		" " és gót vezérek	28
		" " lakoma	223
		" " legionárius	75
		" " lictorok	142
		" " örtorony	73
		" " vízvezeték	233
		<i>Rúnás fibulák</i>	190
		<i>Sappho</i>	363
		<i>Schleswigi ivókürt</i>	189
		<i>Signifer</i>	77

II. Történeti és irodalmi vonatkozású képek.

<i>Agátkő talizmán</i>	187
<i>A jópásztor</i>	200
<i>Alarik temetése</i>	179
<i>Ambrus és Theodosius</i>	123
<i>Antonius</i>	170
<i>A Pharos Alexandriában</i>	59
<i>Aristoteles</i>	35
<i>Aspasia</i>	270
<i>Athaulf esküvője</i>	237
<i>Bizanci harcok</i>	301
" " kormányzó	219
<i>Bábaj ellen védő nyaklánc</i>	187
<i>Çimber nők harca</i>	236
<i>Cirkusz (ókori)</i>	222
<i>Cirkusz hirdetés</i>	284
<i>Cirkuszi jelenet</i>	43
<i>Clythia</i>	155
<i>Cyryll</i>	74
<i>Dák katonák</i>	303
<i>Deák-Vörösmarty emléktábla</i>	135
<i>Diocletianus</i>	109
" " palotája	108
<i>Diogenes</i>	93
" " és N. Sándor	106
<i>Drusus a Vézernél</i>	235
<i>Exodus</i>	92

Stilicho és neje	43	Bosnyák nők	393
Szarkofág	268	Brüsszeli városház	119
Szarmata roxolanusok	303	Cajus Cestius piramisa	253
Szavasvadászat	299	Dunajec vidékéről	311, 313
Szanszkrit kézirat	5	Éjszaki halászbástya	344
Szent Agoston	286	Egyiptomi táj	386
Szfinksz	171	Halászbástya	395
Színházi előadás	318	Hercegovinai keresztény leány	395
„ jegy	317	Jáki templom	245
Taranis	346	Karthago kikötője	267
Vadállatok fogdosása	330	„ romjai	302
Venus	203	Királyi palota Brüsszelben	117
Veronika kendője	365	Kölni dóm	69
Vesta papnő	370	Közép-boszniai keresztény nő	395
Vörösmarty szülőháza	234	Luzern	197
Zeus temploma	331	Népház Brüsszelben	118
Zichy Jenő gróf terme	329	Pécsi székesegyház	246, 247
Zsidó papok	71	Pompéjus oszlopa	60
		Ravennai kikötő	204
		Román templom	243, 244
		Régi vasút	196
		Szent Agnes bazilikája	90
		Szent Péter temploma	297
		Szerajevói bosnyáklány	396
		Spanyolországi lány	397
		Upsalai székesegyház	374
		„ vár	373
		Vatikán	296
		Versaillesi kert	169
		Versaillesi tanácsterem	181
		Via Appia	

III. Műtárgyak.

Apollo	348	Szent Agnes bazilikája	90
Az almádi Kossuth-szobor	389	Szent Péter temploma	297
Bihari Sándor. Krisztus temetése	25	Szerajevói bosnyáklány	396
Byron-szobra	137	Spanyolországi lány	397
Diana	372	Upsalai székesegyház	374
Egri nők. (Székely B.)	210	„ vár	373
Eisenhut Ferenc. Arab kávéház	185	Vatikán	296
Erzsébet-szobor Cecéu	152	Versaillesi kert	169
Fadrusz János. Erzsébet	229	Versaillesi tanácsterem	181
„ Erzsébet-szobor	231	Via Appia	
Heine-szobra	136		
Mányoki. II. Rákóczi Ferenc	81		
Mátrai Gy. Erzsébet-szobor	230		
Pál apostol prédikál. (Rafael)	105		
Pataki László. Zrínyi Ilona feladja Munkács várát	87		
Révai szobra	213		
Révész Imre. Gyanus alak	287		
Roskovics Ignác. Miatyánk, Isten	99		
„ Szent Pál	101		
„ Szent Péter	101		
„ Oltári szentség	102		
„ Tömjénhódolat	103		
Szavoyai Jenő szobra	359		
Zala György. Erzsébet	227		
Zemplényi Tivadar. Ünneppan	249		
Zeno	349		

IV. Táj- és útikepek, épületrajzok, népviselet.

Aacheni székesegyház	23	Agár	276
A király cerele terme	362	A Klotild-szeretetház	163
A király ebédlője	355	„ „ növényedékei	163
A királyi vár	361	Arabló csikóval	382
A királyi vár kapuja	357	Arab telivér	380
Alexandria kikötője	202	Automobilok	149
Alexandriai könyvtár	157	Barátkeselyű	39
Alexandria térképe	60	Bíbic	264
A Nilus	9, 27, 51	Bögőmajom	53
Aratók	290, 291	Csuklyásmajom	147
A régi kölni kapu	23	Drezdai tornác	167
A temesvári dalverseny csarnoka	375	Dunai ünnepély	121
Bizanci cirkusz	315	Eskütéri híd	217
Bosnyák család étkezése	391	Fehér gólya	263
		Házi macska	342
		Juhászkutya	298
		Keselyű (szakállas)	39
		Kolibri	264
		Kutyafajok	278
		XIII. Leó a halálos ágyon	295
		Mezőhegyesi mén	381
		Múmia	156
		Ökörszem	265
		Pintyőke	265
		Pókmajom	53
		Selyemmajmok	148
		Uszkár	277
		Vadmacska	343
		Zászlórtató	168

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjúsági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK :	FELELŐS SZERKESZTŐ	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre ... 2 kor. 40 fill.	GAAL MÓZES.	Budapest,
Fél évre ... 4 kor. 80 fill.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet	IV. ker., Egyetem-utca 4. szám.
Egész évre ... 9 kor. 60 fill.	és könyvnyomda.	<i>Kéziratokat nem adunk vissza.</i>
Megjelenik minden vasárnap.		

AZ UTOLSÓ LANTOS.

Regényes korrajz. Irta Gaal Mózes.

I.

Két király egy országban.

Magyarország volt az a boldogtalan ország, melynek egyszerre két király kellett. A mohácsi csata után úgy gondolkodtak a nagy urak, hogy nem hoz áldást soha az olyan választás, mely egy emberre esik.

Kétfelé szakadtak, mert régi hagyománya ez a magyarnak. Mikor látják, hogy veszély fenyegeti a drága hazát, akkor egymást okolják s tiszta, nemes hazafiságból: pártoskodnak, mert mindenki szentül megvan győződve arról, hogy az ő szándéka a legtisztább és legnemesebb és minden más szándék bűnös és kárhuzatos.

Így volt ez az Árpádok kihalta után, így Mátyás halála, így a mohácsi csata után.

A nagy király örökre lecsukott szeme már nem látta azt a pusztulást, mely szép vetéseit tönkre tette.

Nagy világosság után nagy sötétség szokott következni s mind a kettő vakít. Igen magasra emelte a nagy király nemzetét; megszedült, mert nem volt elég ideje megszokni és lejjebb kívánczozott.

Mátyás erős keze féken tartott mindenkit: főurat, főpapot, köznemest és jobbágyot. A jobbágy áldotta, a nagy urak félték tőle.

A nemes ember igazán úr akart lenni. Szófogadó gyermeket ültetett a Mátyás trónjába, adott neki annyit, a mennyiből valahogy megélhet s azontúl számba se vette őt.

A Báthoriak, Perényiek, Thurzók, Drágfiak várai zengtek-bongtak a merő vigadozástól s a

kis királyok csak akkor ébredtek fel, mikor a háromszáz ágyú Mohácsnál fülökbe zúgta a — halálharangot.

Temetés után szomorú a család.

Szomorú volt Magyarország sorsa is. Bóbitás-fejű törökök, hajladozó csauszok, pöffeszkedő pasák világa kezdődött.

A zászlósarak elrejtöztek váraikba s hahogy a szükség úgy kívánta, megtanultak alázkodni, török-kegyet vadászni.

Az egyik párt választott német királyt, a másik hagyományosan gyűlölte az idegent s megkoronázta Szapolyai Jánost, a leggazdagabb főurat, kinek az apja Mátyás miatt emelkedett oly magasra. Mikor pedig ezt cselekedték, akkor nem gondoltak a hazára, hanem csak a maguk jóvoltára. Századok hagyománya kívánta így s ők hitek maradtak a hagyományokhoz.

Nagyon kényelmes állapot volt ez. A nemes urak jó aratásnak néztek elébe. Ha nem jutalmazta Ferdinánd, átcsaptak Szapolyaihoz, ha itt meg nem híztak, visszapártoltak az elhagyott úrhoz. Cégért cserélgettek, ennyi volt az egész. Állott az alkú, folyt a vásár mindenütt; a ki jobb vásárt csapott, arra irigykedett a másik.

Ferdinánd hozta a németet, Szapolyai a törököt segítségül. Volt csete-paté, komoly harc, kibékülés, hitszegés annyi, hogy a hatszáz éves Magyarország később is alig látta párját.

A kis nemesek adogatták el a fegyvereiket, a mellett harezoltak, a ki több jutalékot adott.

Nem hittek a holnapban.

Ma szántott a zsellér, holnap már nem volt kinek leróni a robotot. A török jó közbenjáró lett. Mindenütt ott volt, a hol nem várták. A csűr, a hova a termés befolyt, a török kézben levő várak voltak; a mezők ménese, gulyája a várakba

Zempléni Tivadar. Kedves vendég	201	Spanyol koldusok	136
" " Parasztleány	392	Szent Pál templom	315
III. Táj- és útiképek, épületrajz és népviselet.			
A banderilla dobása	186	Torerók ma és régen	165
A bika ingerlése	187	Ünnepi harangozás Sevillában	219
A galatai egyház oltára	343	Vasut a Sierra Nevadában	103
Alesúthi kastély	359	Westminsteri apátság	311
Alicante kikötője	99	IV. Történelmi és irodalmi képek.	
Alkazár Sevillában	213	A nemzeti múzeum olvasóterme	147
A margitszigeti kis rom	51	" " Széchenyi-terme	153
" " nagy rom	57	Bolyai Farkas	267
A siketnémák váczai intézetének új épülete	73	Bolyaiék lakása	269
Banderilla dobó	183	Bonaparte Napoleon	279
Barranco de Bogueine	105	Calderon	149
Bastille-tér	5	Comoens	149
Bikaviadal	166	Dobó síremléke	67
Boulevard des Italiens	9	Ferdinand és Izabella	150
Ceyloni szingaléz család	106	" " síremléke	262
Concorde-tér	7	Ferencz császár váczai szobra	74
Cordovai hídfő és mosea	227	Hitvalló Edvárd sírja	309
Cordovai mosea	233	Jóléshi Chászár András szobra	75
Delicias korzó Sevillában	215	Mátyás király szülőháza	39
Dombormű a harpyai emlékről	327	Salamon Ferencz	123
Dôme des Invalides	3	Széchenyi Ferencz	118
Eiffel-torony	23	Thököli Imre	342
Escorial	135	Zrinyi és Frangepán	341
Espada	167	Zrinyi Ilona Bécsben	341
Falu Ugi szigetén	275	V. Természettudományi, technikai és vegyes képek.	
Festetics Rudolf yachtja	277	A föld legészakibb vasútja	151
Generalife	263	Az amerikai magyar zászló	87
Giralda Sevillában	211	Babuín	293
Granada	264	Bandár	245
" " 1563-ban	259	Czerkof	69
Granadai ház kapuja	283	Disznómakakó	198
Harpyai emlék	327	Duzzadó léggömb	86
Hedin Sven ázsiai útjáról	386, 387	Emberi ér átmetszete	58
Igazságügyi palota Budapesten	361	Galléros pávián	407
Infánsnök tornyának kapuja	281	Gőzmotóros kocsi	405, 411, 414
Izmid	345	Hókristály	248
Kir. tudós társaság palotája Londonban	329	Hópárkány a Kis-Glockneren	243
Kolozsvár a fellegvárból nézve	35	Hulman	70
" " a Szamos felől	37	Huszármajom	120
Londoni Albert-emlék	331	Léggömb megtöltése	86
" " tőzsdék	307, 309, 323	Léggömb viharban	86
" " Tower	325	Mandrill	408
Louvre	42	" " feje	408
Nemzeti Múzeum	117	Óriási ágyú	375, 376
Nôtre Dame	11	Óriási jéggomba	251
Pantheon	19	Pullmann-féle vasuti kocsi	139
Papua nő gyermekeivel	106	Szerecsenmajom	196
Picador	163	Teljes vérfertőzés	59
Sevillai városház	217	Török majom	246
Sorbonne-templom	25	Úszó hó- és homoktömbök	247
Spanyol két peseta	133	Zászlófarkú majom	71
" " rendőr	131		

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK :	FELELŐS SZERKESZTŐ	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre ... 2 kor. 40 fill.	GAAL MÓZES.	Budapest,
Fél évre ... 4 kor. 80 fill.		IV. ker., Egyetem-utca 4. szám.
Egész évre ... 9 kor. 60 fill.		Kéziratokat nem adunk vissza.
Megjelenik minden vasárnap.		
Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.		

A VÉRTANÚK ÜNNEPÉN.

Ha október 6-dika eljön, mindig nagy és szomorú az én eltűnésem. Eszembe jutnak a halottak, a nemzet halottjai. Sok, nagyon sok sírhalmot látnak lelki szemeim. Ennek az országnak az én szemeimben egy óriási temetővé kell változnia, hogy mindazok elférjenek benne, akik hajdanában a nemzetért haltak meg.

A halottak csendesek, nem panaszkodnak fel a késő utódoknak, hogy megfélemlítették őket. A sok ezer meg ezer jeltelen sír nem kér márványszobrot, síremléket. Ha egyikét, másikat ideig-óraig feltámasztja halottaiból a nemzet kegyelme: kissé talán hevesebben dobog a szívünk, kissé talán büszkének valljuk magunkat, hogy mi is annak a nemzetnek vagyunk fiai, de nyomban reá megfélemlítettünk mindenről és foly tovább a hétköznapi élet, mintha éppenséggel nem történt volna semmi.

Jól van-e így, vagy nincs jól: nem kérdezem, nem kutatom. Így van, s hova-tovább nagyobb lesz a közöny. Mi nem a múltban, nem is a jövőnek, csak a jelenben és a jelennek élünk. A jelennek, amely olyan rövid, mint az elröppenő sóhaj, mint a gyertya fénye, mely fellobban és ellobban. Lärmások és hivalkodók vagyunk nemcsak örömeinkben, hanem bánatunkban is, de e lárma inkább bántó, mint megalázó.

A vértanúk ünnepének szomorú napján illő, hogy szomorúak legyünk; illő, hogy szívünk megihletődjék: illő, hogy elzáródjunk a mohos sírhalmokhoz, melyeknek a mi országunkban se szeri, se száma. E sírhalmok lakói, ha sorjában, századról-századra haladván, elmondanák történetüket: a nemzet szomorú, fényes története kerekednék ki belőle. Szomorú, mert meddő küzdelmek gyászja sir ki belőlük; fényes,

mert a magyar hősi lélek esedáiról hallunk hirt, kései hirt, de szívünknek jól esőt. És úgy illenék, hogy sírról-sírra haladva el-elboruló lélekkel s fel-feléledő reménnyel a jövőre irányítsuk tekintetünket, arra a jövőre, mely nem reánk csupán, hanem velünk együtt a nemzetre és a hazára vár.

A multnak intő példája komoly tanúságot rejt magában. Ha voltak idők, mikor egy-egy eszméért, melyet a milliók közül megérteni talán csak százezrek tudtak, feláldozták a legjobbak és legnemesebbek életüket is: miért ne tudnánk mi, utódok e megvalósult eszmékért lelkesedni, érettük élni, midőn érettük élvén a magunk javán is munkálunk?

A szabad hazá és szabad nemzet hősei csendesen pihennek sírjaikban; a szabad hazá lakói, a szabad nemzet polgárai átvették az örökséget, de át kellett venniük a szent kötelezettséget is, hogy ezt az örökséget nemcsak megőrzik, hanem gyarapítani is fogják.

Megváltoztak a viszonyok, való igaz, de az embereknek egészen megváltozniuk nem szabad. Az emberiség történetében éppen úgy, mint az egyes nemzetek történetében küzdelem volt, s küzdelem van, s küzdelem lesz mindig; a küzdelemnek csak eszközei változnak meg, s a mi küzdelmünk új eszköze a munka, melyből a milliók minden egyes tagjának ki kell vennie a részét; ki kell vennie becsületesen és erejéhez mérten. Aki erejéhez mérten, becsületesen tud és akar dolgozni, aki megérti, hogy ő a nemzet közös munkájának egy parányi részét rója le: bizony mondom, ezzel a tisztességes munkával háladosabb és kegyeltesebb utódnak bizonyul, mint bármely ékes szónoklattal.

Magyar ifjak, a vértanúk ünnepén elboruló

lélekkel, de meg nem tört hittel akarok a multnak fátyolán át a jövőbe tekinteni. A sirokhöz zarándokoló ifjú szívek érzelme nem lehet hazug, ámde az akaratnak, a tettvágnak felbuzdulását, a kar, az ész nemes versenyre kelő munkáját szeretném látni, mert ebben van a jövőnek reménye. A vértanúk bemohosult sírján hadd fakadjanak virágok, s a véráztatta barázdákban sarjadjon gazdag vetés. Így lesz, így kell ennek lennie, ha a magyar ifjú megtanul *lelkesebben dolgozni.*

A MADARAK TÖRVÉNYSZÉKE.

A finn «Kanteletár»-ból.

Kiméne egy szegény ember
A földjére vetni egyszer.
Vetegetett tíz szem zabot,
Tíz barázdát szántogatott.
A madarak mind ellepték;
Oda szálltak a pintyökék,
Kánya, varjú, csak ott csereg,
A csizék is oda ülnek,
Verebek is összegyűlnek.

És a mint így ülnek ottan,
Im a czinke odasurran,
S észreveszik, hogy elcsipett
A szántásról egy pár szemet.

Nosza rajta! megkötözik,
Bübozzák és ütik-verik,
Megtépázzák a kobakját,
Derekasan helybe hagyják;
Potyog a köny a szeméből,
Csorog a vér a csőréről.

Törvény elé czipelik őt,
Megállnak a bíró előtt.
Darú madár a bírójuk,
Kemény törvényt szab ki rájuk,
Koros varjak az esküdtek,
Vadludak a jobbán ülnek.

Darú kiált nagy torokkal,
Harsány hangon imígy szólal:
Loptál-e, mondd, itt e szemből,
Szegény ember vetésibül?

Hamarosan felel s gyorsan
A fecsegő czinke mostan:
Ettem bizony egy-két szemet,
Háromnál több nem lehetett.

A bíró — a csőrín által —
Imígy szól nagy komolysággal:
Te nyomorult, szerencsétlen,
Itt kellett lopnod éppen,
Szegény ember szántásáról,
E sovány kis barázdáról?
Nincs számodra már kegyelem,
A füledet lemetszetem,
Levágom a fejed, avagy
Kitekerem a nyakadat!

Kedves madár, a kis fecske
Az ereszrül így szól erre:
Te sem vagy jobb, darú madár,
Hát te, mondd, nem loptál-e már?
Hiszen mennyi magot ettél,
Mennyi rozstot csipegettél!

Alább hagyott a nagy hangból
A daru most és imígy szól:
Nem látott még engem senki
Szegényektől lopni, csenni;
Nem rablom meg, a ki szegény,
Anélkül is megélek én.
Ott keresek csak élelmet
A gazdagok csüre mellett,
Vagy elszállok a hegyekbe
A sötétlő rengetegbe,
S vad gyümölcsöt szedegetek
S kiásom a gyökereket.

Fecske madár így dalola:
Nem loptam én sehol soha.
Vidámságot deritek én
A keresztény népek szívéen
Lágy meleget hozó nyárral,
A ragyogó napsugárral.

Fordította

Bán Aladár.

Ne reméld, hogy más valakiben találsz fel barátot,
mint abban, a ki benned lelte fel barátját. *Young.*

Nem a gazdagok boldogok: a boldogok gazdagok. *Halm.*

Az ember miközben tanít, tanul is. *Seneca.*

Az élet rövid, a művészet hosszú. *Hippokrates.*

Földön csak egy öröklét van: a művészeté.

Garay.

A KEGYELEMKENYÉR.

Regény az ifjúság számára. Irta. Gaal Mózes.

I.

Az úrfi.

Az «udvar» ott volt a falu közepén. Kemény tölgyfából összerótt hid vitt keresztül az állandóan sárgás vizü patakon, mely a falut két részre osztotta; a hídtól balra kanyarodott fel az út az «udvar»-ig, vagyis a nemes udvarházig, melyet óriási jegenyefák foglaltak keretbe. Ódon zsindeletős úri háznak barna fala, zöldre festett, de immár megkopott zsalugátere látszottak ki a fák mögül. Sok ablaka volt, talán húsz is egy végtében, de a ház nem volt emeletes. A középső ablakokra egy vén diófa vetett nyáron árnyékot. Az udvar tágas négyszög volt, magtár, istálló, csür és egy nagyon hosszú kukorica-kas volt a négyszög udvarnak négy oldala. Az úri háznak pedig vadszölővel befuttatott tornácza volt; ha a gazda kiállott a tornácra, onnan szemmel tarthatta a maga kis birodalmát. Csak a kertnek a végét nem láthatta, mert az a dombról le szélében-hosszában nyúlt el s még a sánezon túl is terjedt. A nagy szilvás volt a határa, azon túl kezdődtek a szántóföldek.

Hogy mennyi volt, azt a jó falusiak csak így fejezték ki:

— Adott az Isten jócskán az uraságnak. Majd meggyőzi a munkát az ötven zsellér.

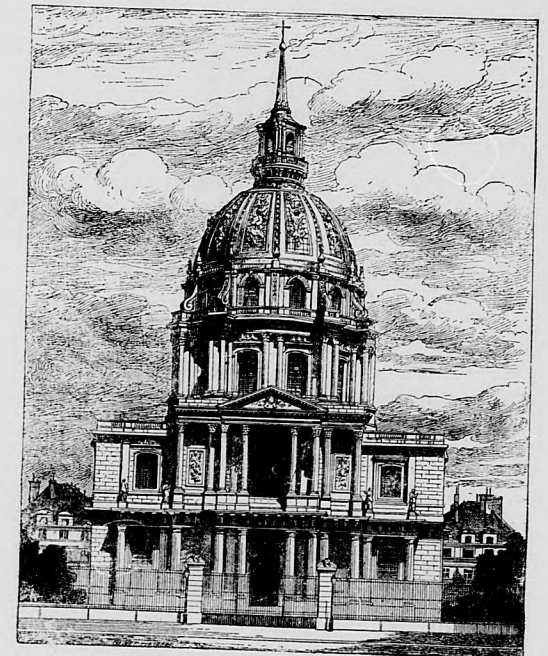
Szalánczy Ádám udvarháza volt ez, valamint hogy az ötven zsellér is öt vallotta urának. A patak mentén tizenkilencz zsupfedelű, durván faragott téglás ház volt sorjában s itt laktak a zsellérek. A föld, melyet műveltek, a Szalánczy Ádámé volt, a tizenkilencz ház is, a melyben laktak, az övé volt.

Nem szerezte, hanem az öreg Szalánczy Dénes-től örökölte, a ki a sok borital miatt hirtelen való halállal múlt ki ezelőtt jó húsz esztendővel. Akkor a fia, Ádám, javában jogászokodott Pesten, a postamester pedig tudta, hogy sok szép pénz ment a jogászfíu czimén ugyancsak Pestre. Talán több is, mint a mennyi kellett volna, de hát a becsület megkivánta, hogy a fiú, a Szalánczy Dénes fia, se ne éhezzen, se ne szomjazzék.

Régen volt no, azóta Dénes úr bekerült a kis vörös zsindeletetős templom mellett levő ősi kriptába, Ádám úr haza hozott Pestről egy fehér arczú kisasszonyt, a kinek az apja nagy úr volt: generális. Az «udvar»-ban vigan éltek. Nyáron is

vendég volt, télen is vendég volt; a zsellérek nyáron is dolgoztak, télen is dolgoztak; a patak nyáron ki-kiaradt, télen rendesen befagyott s vize volt mindig bőven, de Ádám úrnak pénze nem volt mindig.

Abban az időben történt, mikor az ifjabbik Ádám született, hogy felállították a szomszéd kis városkában az első bankot. Ádám úr is alapító volt, később lett aztán adós is, mert az úri élet pénzbe kerül, a sok föld megvolt, de Ádám úr nem értett a gazdálkodáshoz. Pesten megtanult sok mindent, de szántani, vetni, boronálni, főképpen pedig takarékoskodni nem tanult meg.

DÔME DES INVALIDES.

Igy aztán az «udvar» ökrei elsoványodtak, a bűzából minden esztendőben kevesebb pénz jött be. Az öreg András, a jubász, egykor ötszáz juhot legeltetett az erdő szélén s az ötszáz előbb lepadt háromszázra, aztán százhetvenre s mikor a kis úrfi két esztendővel lett: éppen ötven darab juha volt az udvarnak.

Igy aztán érthető, hogy a bank pénzére szüksége volt Ádám úrnak s az első tízezer forint után jött a többi tízezer.

Erről a fehér arczú úri asszonynak nem kellett semmit tudnia. Az ő ruháját Bécsből és Pestről hozatták; télen a csörgős-zörgős szán elé négy szép sárga csikót fogatott be Ádám úr s a prémes bundába gyömösölt kis úrficska igen gyö-

nyörködött a sok zörgőben. A falusiak félre állottak az útból s nagyokat köszöntek az «udvar»-nak.

Jártak a vendégek, jártak. A pinczében volt bor, a szakács jó ételeket készített s a vályogvető cigányok ünneplő ruhájukba bújva húzták azokat a szép szomorú magyar nótákat, melyekre az Úristen azért tanította meg a magyar cigányt, hogy mindig megrikassa a magyart, még akkor is, mikor széles jókedve kerekedik.

Mikor Ádám úrfi hat esztendősen lett, az édes apja vett neki egy kicsi lovat. Idegen földről hozatta. Csináltatott egy kis sárga kocsit. Abba befogták a kis tarka jószágot, felültették a kocsiba Ádám úrfit, kezébe adták a gyeplőt s megtanították arra, hogy kell hajtani.

A falusi mezitlábás gyermekek a szemüket és szájukat eltátották, mikor a «pucci»-t — így hívták a parányi lovacskát — legelőszőr meglátták.

Ádám úrnak ez nagyon tetszett, a kis Ádám úrfinak még jobban tetszett. A zsellér fiúknak is módfelett tetszett s bizonyára akadtt köztük olyan is, a ki irigyelte. Mert az ember úgy született, hogy nem tud mindig együtt örüdeni az örvendzővel.

A zsellérek között volt egy kovácmester s ennek volt egy fia. Kovács volt a mestersége az apának, Kovács volt a neve is, a fiát pedig, a ki éppen egy esztendővel volt idősebb Ádám úrfinál, Károlykának nevezték. Fekete képű, bozontos szemöldökű, tömzsi gyermek volt. Erős, mint az a vas, melyet apja kalapált, ha az urasági szekerekre vaspántot kellett húznia.

Ádám úrfi szerette a zsellér-fiúkat meg-megcsapkodni az ostorával, különösen a lábaikat, mert tudvalevő dolog, hogy a zsellér-fiúk kora tavasztól késő őszig mezitláb jártak. A fiúk riva fakadtak és elszaladtak az udvarból, hova rendszeren a kíváncsiság vonzotta őket.

Egyszer Károlyka is ott volt. Ő is mezitláb járt. Az úrfi megint csapkodta a gyermekek lábát. Oda megy Károlykához s így szól hozzá:

— Jer ide, te még úgysem kaptál — s felemeli a karját, hogy rásújtson az ostorral, az ostornak csapójával.

— Vigyázzon az úrfi, mert elveszem az ostort! támad reá vakmerően Károlyka.

— Csak azért is megcsapom a lábadat, te!

A következő pillanatban már a Károlyka kezében volt a czifranylelű ostor, az úrficska pedig a földön.

No hát ez nagy dolog volt. Lett belőle sírás, panasza. Ádám úr éppen akkor talált a hidon át-

jönni. Az ostort kivette a Károlyka kezéből s végig sújtott vele az arczán. Nagy vörös sáv mutatta a helyét, a balszeme pedig megtelt véres könnyel.

És a tömzsi kis fiú még most is daczosan állt, nem sirt volna a világ kincséért sem.

Pedig otthon az apja is megverte, hogy miként bátorkodott az úrfi kezéből kicsavarni az ostort. Hogy az milyen nagy bűn s hogy abból mekkora szerencsétlenség származhatik.

— Hozzám ne nyúljon! — mondá a gyermek s csak akkor tört ki hangos zokogásban, mikor nem látta senki.

Kicsibe múlt, hogy Ádám úr a kovácsot ki nem kergette a házából, el nem csapta az udvartól. Legfeljebb az volt az oka, hogy másik kovácsot nem tudott volna kapni.

Ettől az időtől kezdve az úrfi ösztönszerű félelemmel nézett Károlykára, de azért érezte vele, hogy haragszik reá. A többi zsellér-fiúkat hívta játszani, adott nekik almát, aszalt szilvát, fehér kenyeret s biztatta őket, hogy menjenek a kovács fiához s dicsekedjenek el, hogy ők mi mindent kapnak.

Az egyik fiút még a sárga kocsijára is felültette s végig kocsikázott vele az utcán, a kovács műhely előtt megállottak. Csak azért, hogy Károly a kapuból lássa őket.

Károlyka egy kis bőrkötényt kötött a derekára s valami ekét csinált magának. Nem sokat bánta az úrfit.

Ha pedig a zsellér-fiúk dicsekedtek, hogy ők az úrfitól mi mindent kapnak ajándékba, Károlyka a szemökbe vágta:

— Kaptok bizony abrakot, mint a lovak s ostort, mint a lovak!

De mekkora önérzettel tudta ezt mondani a pirinyó legényke. Ha pedig mondotta, akkor érezte is.

Egyszer pedig a víz mellett kuporodva játszott Bandival, a foltos homlokú kis kutyájával. Nagyon szerette ezt a csepp jószágot, pedig a világ legbutább falusi kis kutyája volt. Egyebet sem tudott, csak a fülét vakarni a lábával, ásítani és harsányan ugatni. Aztán mindenüvé kísérte a gazdáját s ha egyet füttyentett, mindjárt ott tette melléte.

Játszott, mondom, a Bandival, mikor oda jött az úrfi a nagyfejű Habók Jóskaival, a mindig borzas Kalimpos Pistával s a mindig éhes Falók Ferkóval, még többen is voltak az úrfi kíséretében, de azok igen aprók valának.

Ádám úrfi kezében megint ott volt a czifranylelű ostor. Mit gondolt, mit nem gondolt, azt mondja:

— Fiúk, fogjátok meg azt a kutyát s dobjátok bele a vízbe!

Nagyon parancsoló volt a hangja, mert hiában, az úrfiak egész életükben csak parancsoló hangot hallanak maguk körül s ez a hang igen korán rájok ragad.

Károlyka ölébe vette a kutyát, szembe fordult az úrfival:

— Ez a kutya az enyém! Ehhez a kutyához ne nyúljon senki!

A zsellér-fiúk nem mertek Károlyhoz közeledni s Ádám úrfi még egyszer rájok kiáltott:

— Dobjátok a vízbe, ha mondom! Hé Jóska, fogd meg!

Habók Jóska oda ment Károlyhoz s el akarta venni tőle a kutyát, de abban a pillanatban akkorát csattant a kövér, pufók orcájára, mintha egy kölyökpuskát durrantott volna el valaki.

Ebből támadt a parázs-verekezés.

Az úrfi legénykái többen voltak, legyűrték Károlyt a földre, nagy diadallal kivették a kutyát az öléből s beledobták a mély vízbe.

A szegény kicsi portéka felbukott a vízből, kalimpált az előlábaival, de csakhamar elmerült újra. Ádám úrfi maszatos képű pribékjeivel kaczagott, de Károly belevetette magát a vízbe s nem törődve azzal, hogy a víz lesodorja lábáról, bement a mély helyre is. Csodálatos erőt érzett a két karjában. A harmadszor felbukkanó kis kutyát a nyakanál fogva megragadta és kihozta a vízből.

Csakhogy a szegény pára már igen sok vizet ivott, hiába ébresztgette, hiába simogatta. Bizony vége volt.

A zsellér-fiúk az úrfival együtt még mindig kaczagtak, Károlyka szívét összeszorította a fájdalom, kibuggyant szeméből a könny; összeharapdálta az ajkát. Nem akarta mutatni, hogy fáj neki.

Az úrfi még ezzel sem elégedett meg. Oda állott melléje s bosszantotta:

— Látod, mégis csak az történt, a mit én parancsoltam!

És olyan diadalmas, büszke volt az arcza, mintha az, a mit cselekedett, mintha valami nagy, dicsőséges cselekedet lett volna.

Ezek a csúfondáros szavak még jobban belemarkoltak a Károly szívébe. Egyszer csak villámgyorsan felugrott a kutya holtteste mellől, reá rohant az úrfira, torkon ragadta, a földhöz csapta és ütötte verte.

A zsellér-fiúk elszaladtak ordítva. Az udvarba mentek, hogy Kovács Károlyt bepanaszolják.

A nagy lárma magához tért Károlyka is. Ott hagyta az úrfit a földön és futott... futott, de nem haza, hanem az erdőbe. Úgy futott, mint az üldözött vad. És úgy rémlett neki, mintha az egész falu kergetné. De ő nem félt senkitől, csak

A BASTILLE-TÉR.

az édes apjától. Ádám úrfi véres arczsal ment haza. Az úri vendégek irtózatosan megbotránkoztak, a mamája kétségbe volt esve. Ádám úr lekapta a falról a puskáját s elindult, hogy agyonlője a zsellér-fiút.

Csakhogy Károlykát hiába keresték, nem találtak sehol. Az apja pedig ártatlan volt a dologban, mindazonáltal igazságot kellett szolgáltatni s ez az igazságszolgáltatás az lön, hogy a Kovács-familiának három nap alatt el kellett a zsellérházból pusztulnia.

A szegény kicsiny kutya pedig ott feküdt még második nap is a patak partján. Hasztalan füttyentett volna kis gazdája, bizony meg nem hallotta volna.

Csakhogy kis gazdája nem is füttyentett s a

Kovácsék házában az édes anya olyan erősen zokogott . . .

Ádám úrfinak hoztak a városból egy csomó drága játékot s egy hét múlva nem beszélt senki arról, a mi történt, csak a zsellérek sajnálták Kovácsékat, a kik két parasztszekerre felrakták minden holmijukat és elmentek keresni új hajlékot és — keresni a gyermeküket. (Folyt. köv.)

ÜTI RAJZOK ÉS TANULMÁNYOK.

Irta. Jászay Rezső dr.

I.

Párizs.

Egy nép sem tanult annyit vereségeiből, mint a francia. Midőn legutóbb a porosz földhöz vágta, azt hitte, hogy a gyűlölt ellenfél többé föl nem kel; és a francia, miként a gummilabda, annál nagyobbba ugrott. Hatodfél milliárd frank sereget vetett ki rá a porosz. Azt hitte, hogy nem tudja kifizetni s az adós nyakán öszöb szoríthatja a hurkot. A francziák negyvenkét milliárdot ajánlottak fel egy szóra, pedig csak három milliárdot kért tőlük az ország. Tizennégyezer annyit, mint kellett: tízszer annyit, mint a mennyi vert pénz van az egész világon.

Mintha a francziák azóta megkomolyodtak volna. A túlságos fényűzéssel alább hagytak, a munkához jobban hozzáfogtak. A césarizmus fogházai és dolgozóházai azóta több kiadó lakást kínáltak; tolvaj, naplopó, koldus kevesebb lett, kivándorló csak elvétve akad; a nemzet a határozott haladás útján törtet előre.

Ipara minőség tekintetében Angliát fölülmúlja. Egyes iparágakban, kivált a fényűzési cikkek előállításában utolérhetetlen. Kereskedelme kiterjedt és jól jövedelmező. Közlekedési viszonyai tökéletesek.

A haladás centruma Párizs; bár nem lehet mondani, hogy Párizs szava az ország szava. Lyon, Marseille, Bordeaux, Nantes, úgy műveltség, mint kereskedelem, ipar, nagyság és jelentőség dolgában mintha versenyt futnának a fővárossal.

Párizs azért csak Párizs marad minden francia szemében és szívében. Szeretik ezeket a vidéki nagyvárosokat is, de a szeretetnek egész rajongásával fordulnak a főváros felé, mert szerintük az újkori műveltségnek, történelemnek csak egy Rómája van és az Párizs.

Ha a szeretetnek és ragaszkodásnak ez a mértéke túlzott is, de azt is el kell ismernie minden-

kinek, hogy a nagy forradalom óta, sőt a legnagyobb diplomata, Richelieu korától fogva a világtörténelem szálait itt szőtték, hálóját itt fonták.

A kiben ambíció lakozik, az Párizs fölött keresi szerencsecsillagát. Hány névtelen ügyvédből lett itt világhírű diplomata és államférfi; zúgíróból irodalmi nagyság. Mert a ki Párizsban győz, azt ünnepli az egész ország. Olyan az ő dicsősége, mint az olimpiai győzőé; diadalmenet és dicsőség, mit többé el nem felejtnek.

Párizsnak megvan az a varázsereje, a milyenel kivüle csak Róma dicsekedhetik. Csak hogy Róma multjával vonz, Párizs a jelenel. Megtízszerezte a varázserőt a világkiállítás, de az érdeklődés erejét még azokban sem vesztette el, kik ez alkalomból fölkeresték. Valami kellemes kedélyhullámszámban ringatózom most is, midőn a visszaemlékezés sajkáján fölkeresem a világkiállítást, a nagy tanulságoknak nagy forrásait.

Párizs lakosság tekintetében az európai földrész legnagyobb s a világ harmadik városa. Lakóinak száma kétmilliókilencszázezer. Nincs nemzet, mely ne volna képviselve e számban. S mintha ez a sok ember mind az utcáról élne, oly mozgalmas a város képe, kivált a nagy boulevardokon. Ekkora forgalma más városnak a föld kerekén egynek sincs. Csupán London múlja fölül, de itt is tekintetbe kell venni, hogy London utcái szűkek, Párizs pedig terjedelmesek. Az egykori zugutczák már rég eltűntek; egyenes, rendezett utcáin palotasorok csatlakoznak egymás mellé.

Az idegent ez a mozgalmas élet ragadja meg először. Kivált a nagy boulevardok jellegzetes élete, a hol a boulevardtaposóktól az utolsó utcái komédiáig a városnak minden nevezetes vagy ismert alakja megfordul. A nagy boulevardok a Madaleine templomtól a Bastille-térig húzódnak. Egy két sétakocsizás elegendő, hogy képet alkosson magának az ember Párizs utcáinak, házsorainak, monumentális épületeinek alakjáról, nagyságáról és fontosságáról.

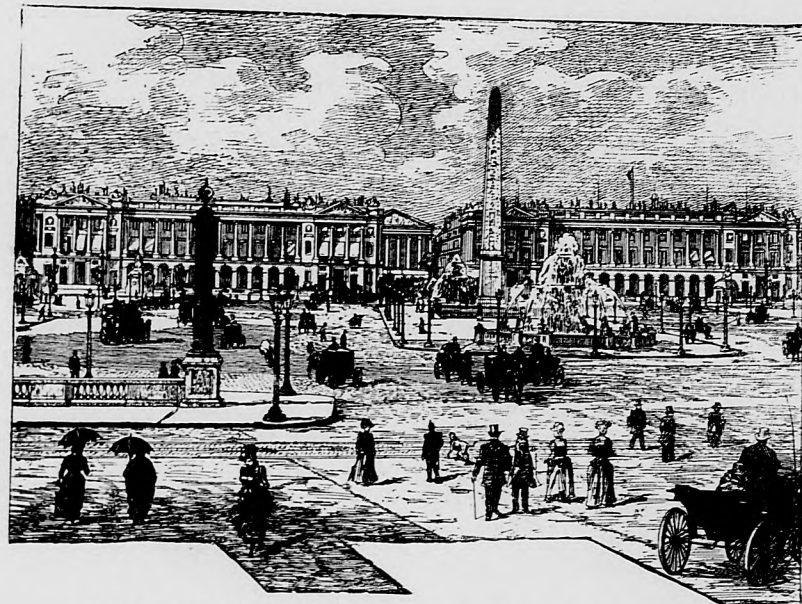
A várost a Szajna két részre osztja. A balparti rész a közigazgatás, törvénykezés, tudományosság székhelye; a jobbparti az ipar, a kereskedelem és a nyilvános élet gyűlhelye. A két részt huszonnyolc híd köti össze. Utcája van hétezerhatszázharminc, a főbbek harminc-negyven méter szélesek, helyenkint megszakítva terek és parkoktól.

Utcái közül legjelentősebb a Rue de Rivoli, Rue de la Paix és a történelmi nevezetesség Rue St. Honoré. Terei közül a Place de la Concorde

Egyik legszebb tere a világvárosoknak. Közepén áll a Luxor obeliszka. Ez a szép egyiptomi ajándék jóval többet mutat itt, mint a hasonló szabású Cleopatra tüje a Themse partján. Magassága meghaladja a harminc métert. Mehemet Ali kedveskedett vele Lajos Fülöpnek, ki azt 1836-ban ide helyezte nagy fáradsággal és kétmillió frank szállítási költséggel.

Melléje sorakozik a Vendôme-tér hasonló nevű oszloppal. I. Napoleon dicsőségét hirdeti, nemkülönben hiúságát, — úgy mint Trajánét annak oszlopa. Az utánzás észrevehető. Az oszlop tetején áll a nagy hódító szobra. Azon ágyúkból ön-

oly egyetemessé lett, hogy szinte merényletszámba megy ez ellenében nyilatkozni. Ily szerencse jutott Párizsnak is. — Mindenki azt mondja, azt írja róla, hogy nagyon szép. De ha fölvetjük a kérdést, tulajdonképen mi a szép rajta, kissé gondolkozóba esik a dicséret. Lehet, hogy valakinek az tetszik, hogy a házak lehetőleg egyformák alak, színezés, magasság, sőt nagyság tekintetében, de hát talán mégsem egyetemes az izlésnek ez az alakja. Házaik vagy csupaszok, vagy hirdetésekkel teleragasztva. Nincs ezeken jóformán semmi díszítés, semmi stilszerűség. Egyik olyan szürke, mint a másik. Vaserkélek futnak végig az eme-

A CONCORDE-TÉR. A MADALEINE TEMPLOM. A LUXORI OBELISZK.

tötték az oszlopot, melyet ő és vezérei elfoglaltak. Ma már nem engednek föl senkit a tetejére, hogy élvezze a remek kilátás kellemeit, mert kedvenc helyévé kezdett lenni azoknak, kik életüket egy elhibázhatatlan salto mortaléval akarták befejezni.

A történelmileg oly nevezetes Bastille-tér a régi hirhadt Bastille erősség helyén áll. Közepén a júliusi oszlop, melyen a Bastille bevételenek elesett áldozatai vannak nevükkel megörökítve. Az oszlopon görög isten díszlik, kezében fáklyával és koszorúval, a forradalom szimbólikus tárgyaival. Megkapó még a Place de la République a köztársaság nagyarányú bronzszobrával s a forradalmi jelszavak képletes alakjaival.

Vannak városok, melyekre valami úton-módon ráfogták, hogy nagyon szépek és ez a vélemény

leteken, ez az összes disz. Mi mások a mi palotáink az Andrassy-úton, micsoda stilszerűség, micsoda pompás balkonok vannak itt. Ott az egyformaság egyhangú és unalmas, itt a sokféleség nem bizarr, hanem harmónikus és gyönyörködhető. Ott az összhang akkora, hogy szinte egyhangú, csupa oktáv hangok; itt az összhang változatos, hatalmas és kellemes.

Párizsnak szépsége nem az utcák szépségében, sem a nyilvános paloták nagyságában vagy nagyszerűségében rejlik, hanem történelmi emlékeiben s kivált népének barátságos, kedélyes, nyilvános életében. A boulevardok mozgalmas élete az, mi feledteti az utcák külső egyhangúságát s a mi az utas kedélyállapotára is legtöbbször azzal a döntő hatással van, hogy föltétlenül dicsér mindent, mit szeme megpillant.

A boulevardok külsejének, tisztaságának rendtartására sokat áldoz a város; aszfaltja, kövezete kifogástalan; az a kilenczvenezer fa, mely az utcákat borítja, gondos kezek ápolását mutatja. Történelmi emlékeit jól kíméli, legyenek azok a régi cészarizmus, vagy a forradalom, vagy az újabb császárságok emlékei.

Párisnak szépségét és kellemét mégis csak a lakosság élete, a boulevardok káprázatos mozgalmassága adja.

A francziának már természete az udvariasság, barátság és vidámság. Ha vasúton szóba ereszkedik az utas vele, csak oly szíves és készséges, mintha boltba megy az ember, pedig itt a haszon reménye is nógatja az eladót. Ellát minden jó tanácscsal, apróbb szivességeket tesz, sőt ígéreteket mond, csupa udvariasságból, melyeknek teljesítésére azonban egyik sem gondol. Társas élete vidám, de nem örökké dorbézoló. Azokat a hírhedt mulatozásokat leginkább azok az idegenek szokták rendezni, kik itt költik el fölösleges, nem ritkán szükséges pénzüket.

A párizsi ember is szereti a mulatságot, de ez egyszerű, izléses s a mellett vidám. A nagy többség, pedig ez határoz, munkáját elvégezve az utcára siet, a nyilvánosságot akarja látni, abban részt venni. Az otthona nem elégíti ki, magával hozza családját is a boulevardokra. Ezeknek élénksége, változatossága az a delejes erő, mely mindnyáját ide vonzza. Elmegy a mindenféle lehető parkokba s ott élvezi a növényzet szépségét s a társalgás kellemét; megszemléli a fényesebbnél fényesebb kirakatokat; megáll egy-egy bohóc vagy erőművész mutatványainál; gyönyörködik a forgalom élénkségében; ujságot olvas a kávéházak és vendéglők előtt, szórakozik, de italt keveset fogyaszt. Az ember azt hinné, hogy a francia csak úgy reszket a koresma után, pedig az csak pihenője a séta után, vagy centrum, a honnan figyel és mulat.

A boulevard igazi élete estefelé kezdődik, öt és hét óra között. Ezután megszakad egy időre, a mig megebédelnek és elmennek a színházakba vagy más látványosságokra, a honnan kijövet újra a boulevardokon pihennek és szórakoznak körülbelül éjfélig vagy egy óráig. A párizsi embernél csaknem elmaradhatatlan az étvágygerjesztő abszint. Olyan mint minálunk az ebéd és vacsora előtti sörözés, de nem akkora általánosságban. Azért nevezik az alkonyatot «zöld órá»-nak is az abszint zöldes színétől. Ennél az egy pohár itálnál beszélgetnek, tréfálóznak s gyönyörködnek az

uteza mozgalmában jó egy óráig. Magunkfajta ember szinte restel egy pohár pálinka mellett annyi időig időzni, ők nem. Azért a kitartóbb vendégekre, kik megismétlik a hozatalt, szinte bizton rá lehet fogni, hogy idegenek. Természetesen ez nem szabály, mert itt is akad akárhány ember, ki az abszintivást egész szenvedélylyel űzi s a ki ezzel teszi tönkre idegrendszerét.

Legmozgalmasabb az élet, mint mondám, színház után. A közönség mint a vizár, úgy lepi el a kávéházak utcai asztalait, hogy frissítőt vegyen magához. A tömegnek nagy része föl és alá tolong, hogy lássa az ülőket és járókat s hogy őt is lássák. Szemügyre vesznek mindenkit, nem egyszer hangosabb kifejezést is adva tetszésüknek vagy nem tetszésüknek.

Itt van jóformán mindenki. Itt a dúsgazdag bankár, ha épen nem kocsikázik, meg a szegény szatócs; a büszke katona a maga egyenruhájában s a szegény napszámos a maga jellegzetes kék zubbonyában; Quartier Latin diáksága s a bohém művészvilág annyi mákvirágya és még sok mindenféle virág egészen azokig az akasztófavirágokig, kik békés időben a vendégek közt ögyelegve az elejtett szivarvégeket szedik össze, hogy olcsó dohánynyá gyúrják a szegény napszámosoknak, zavaros időben, vagy kedvező alkalommal az ember zsebét vizsgálják meg és vámolják meg, ha ugyan jó helyen tapogatóznak.

Itt egy ujságáros rohan, kínálva ujságát, mely ilyenkor vagy a tizedik kiadását érte el, mert nagyon kelendő ám a «camelot» portékája, lévén a francia mindenre kíváncsi, a mi történt. Ott egy másik képeslapokat, albumokat erőszakol az emberre. Emitt legyezőket mindennemű fantasztikus alakban, csak hogy hasson az ujság ingerével; amott meg tréfás tárgyakat, szükséges apróságokat, virágot és ki tudná elmondani még mi mindent.

A kocsit pedig telve van robogó úri fogatokkal, könnyen szaladó «victoriákkal» és kerékpárokkal; mindegyik siet a maga útján, csak néha-néha akadnak meg a keresztutaknál és a nagy tereken. Az üzletek ragyogó kivilágítása pedig egész fényözönt bocsát az emberek ezreire, a házakon és erkélyeken elhelyezett czégtáblák is kinyúlhatnak s ezek a nagyútra vetik fényüket s tarka színeiket.

A város távolabb fekvő részei már esendesekek. Morfeus karjaiban pihennek, míg végre itt is a késő éjszakában elalszik a viláosság és pihenőre tér a boulevard kifáradt közönsége.

II.

Páris monumentális épületek tekintetében gazdagnak mondható. Szépség és történelmi nevezetesség jellemzi ezeket.

Számottevő temploma, a kisebb kápolnákon kívül hetven van, de nagyság, szépség és történelmi nevezetesség szempontjából a Notre Dame emelkedik ki. Valósággal uralkodik a sok templomtorony fölött az ő két csonkán maradt tornyával. Még a rokkantak palotája, a Hotel des Invalides jön számba mellette, mint igazán imponáló épület a maga hatalmas és messzire ragyogó aranyozott

jelenlétében. Kiepitése egész a XIV-ik század elejéig tartott. A tornyok teljes kiepitését már elmulasztották, mert biztos jelekből következtetik, hogy azoknak gúlaalakúaknak kellett volna lenniök. Ez a csonka torony-rendszer a templomépítésnél itt mérvadó lett és megkülönböztető jel a német-gót rendszertől.

Itt van a hazája a gót stílnak. Itt, Franciaországban keverték a román stílt a gót elemekkel; itt ment át a tiszta gót stílibe, a minek számos emléke maradt fenn. Az új stíl vívmányait örökítették meg ezzel a nagyszerű dómmal, mely

BOULEVARD DES ITALIENS.

kupolájával, mely egyike a legszebbeknek ebben a nemből.

Itt van eltemetve a nagy Napoleon; hatalmas kriptában fekszik szarkofágja; tizenkét szobor és hatvan ellenséges zászló őrizi diadalainak emléket.

A Notre Dame a francia gótikának remeke. Franciaországnak egyik legrégebbi temploma. Szépségét csak a rheimsi múlja fölül. Nagyságra nézve ötödik helyen áll a világ legnagyobb templomai közt. Huszonegyezer ember kényelmesen elhelyezkedhet benne, míg a Sz. Péter templomban ötvennégy, a milanóban harminckét, a londoni Sz. Pál templomban huszonöt és a Sophia templomban huszonháromezer. Páris püspöke 1163-ban tette le az alapkövét III. Sándor pápa

stílusnak szépségeit inkább a későbbi rheimsi, kölni és bécsi egyházak mutatják.

Igaz, hogy a Notre Dame belső díszítése, szobrászati és festészeti remekei ma már csak alig egy-két részben és romban maradtak fenn, mert a forradalom dülése ezeket sem kímélte meg, de azért a hatás most is elmaradhatatlan. Középhajóját, mely harmincznégy méternyire emelkedik, két-két oldalhajó kíséri, majd egy kereszthajó szeli. A főhomlokzat főekessége a hatalmas üvegrosza a tizenkét apostol alakjával. Három hatalmas díszkapu vezet a templomba, melyek fölött hosszan elnyúló szobrokkal ékített arkádsor emelkedik.

A tornyok, bár csonkák, hatvan négy méter magasságra emelkednek; a jobbikban őrzik a tizenhatezer kilogramm súlyú óriási harangot.

Mint építészeti szépség, ide sorakozik az újabbkori Madeleine templom. I. Napoleon Pantheonnak szánta, a francia hadsereg kizárólagos emlécsarnokának. Érdekessége és egyúttal szépsége az, hogy az athenei Jupiter templom mintájára építették; óriási szabású korintheta oszlopai valóban klasszikus hatást gyakorolnak. Belseje csak egy nagy hajó, melyet remek bronzkapu zár el a külvilágtól.

Páris profán építészeti szépségeiből megemlíti a Pantheont, melyet «a nemzet nagyjainak emelt a hálás haza», mely Páris védőszentjének, Sz. Genovának sírja fölött épült és Rousseau, Voltaire, Victor Hugo, Sadi Carnot és más nemzeti nagyságoknak sírját rejtje magában; megemlíti a városházát, a Hotel de la Villet, Európa egyik legszebb s mindenesetre legelső dalszínházát, az Operát, mely negyvenhat millió frankba került; a szerény külsejű, de annál nevezetesebb Sorbonnet, Európa első szervezett egyetemét, melyet 1252-ben Sorbonne kanonok alapított; a luxembourgi palotát, mely háromszázados életéből sokat tudna beszélni azokról, kik úgy éltek benne, mint Olympuson az istenek; a keleti stílusban épült Palais de Trocaderot, a hetvennyolcadiki kiállítás e fényes emlékét, mely most sem vesztett hatásából, akár az Eiffel-torony.

Művészeti és művelődési szempontból legnagyobb nevezetessége a városnak a Louvre.

Mint palota a reneszánsz remeke. Alapja, a régi Louvre, a tizenkettedik század végéről való. Ekkor csak vadászkastély volt: találkozó helye a farkasvadászoknak. Ezért nevezték akkor Luparenek. I. Ferencz kezdte meg annak művészi fölépítését, mit utódai folytattak. Az ő korában a középkori építészet modorossága már eltűnt, az építőművészek saját alkotó szubjektivitásukat viszik be műveikbe, mi által azok mintegy öntudatot nyernek. Ebben a szellemben vezette a Louvre építését a nagy Lescot és megteremtette a remeket, mely «a legfőbb fényűzés arkitekturája» és olyan mű, mely «mint ama pompaszerető kor tökéletes és egyszersmind legnemesebb kifejezése pártját ritkítja.» Medici Katalin kevesellette a Louvret, még egy hasonló fényű palotát emeltetett, a szomorú emlékü Tuileriákat.

Azt a tervet, hogy e kettő egy hosszú csarnokkal összeköttetésben legyen, csak III. Napoleon valósította meg hetvenöt millió frank költségen.

A mióta a forradalom XVI. Lajost és családját a Tuileriákból a vérpadra vitte, azóta a Louvre muzeummá lett, a Tuileriák pedig a parvenu

császártól kezdve III. Napoleonig és az új köztársaság koráig nagyon is cserélgették lakóikat.

A Louvre-muzeum valódi kincsháza az egyiptomi, görög, római és keleti régiségeknek; képek, rézmetszetek és szoborműveknek, műtárgyaknak, tengerészeti és etnografiának. Részletes megtekintésük hónapokat venne igénybe. A ki csak végig akarja járni a termeket megállapodás nélkül, az is két órai utat végez. De mégis vannak tárgyak, melyek mellett közömbösen lehetetlen elhaladni, s a melyeket nem bír elfelejteni az ember. Ezekről emlékezem meg.

Az egyiptomi régiségek Egyiptom hajdankori kulturáját mutatják be. Nincsenek akkora mennyiségben, mint a britt muzeumban, de azért szép számmal és figyelemre méltó példányokban. Itt van az egyiptomi szobrászat remeke, a világhírű «egyiptomi őrök» szobra. Kora a XXVIII. század Kr. e. az ötödik vagy hatodik dinasztia uralkodásából.

Ülőhelyzetben ábrázolja az őröket; előtte tábla. Kicsiny az egész, kis gyermek nagyságú. Teste vörösre, haja feketére festett, szeme üvegből való, színe barna. Csupa élet, csupa élénkség ez a kis szobor. Pedig tudvalevő dolog, hogy az egyiptomi szobrászattól épen az élet hiányzik; szabálylány lett merevség és szögletesség uralkodik alkotásain. Az őrök szobra riktó kivétel az általános szabály alól. Szinte merényletet követett el az a szerencsés művész, a ki túltette magát a sablonon. Ennél és a bulaki muzeumban őrzött Sech el Beled szobránál nincs is remekebb alkotása az egész egyiptomi szobrászatnak.

A perzsák fényes történetét ábrázolják azok a részletek, melyek Dariusz trónterméből kerültek ki; az ökörfejes oszlopok, a hódítások reliefjei; vadászatok, vadállatok, vagy szolgák és katonák zöld és sárga égetett téglából kirakott alakjai.

A görög-római régiségek megbecsülhetetlen része a milói Vénus. Melos szigetén ásták ki, innen kapta nevét is. Hogy mely korból való, még mindig vita tárgya és előreláthatólag még soká az lesz. Szépsége, tökélye, formai befejezettsége, plasztikája csodálatot kelt. Ideálja az eszményi szépségű nőnek. Milyen lehetett ez ép korában, mikor most is oly páratlan a hatása. Pedig karjai nincsenek, maga a márvány ripacsossá lett az idő viszontagságaitól. Hozzáértő szobrászok mondják, hogy ép korában Ares pajzsát tartotta két kezével bal lábszárára támasztva és annak fényes tükrében nézte magát.

Egyéb szobrászati alkotások közül kiválik Ma-

enas. Nagy Konstantin szobra, a Parthenon töredékei; a tizenhatodik századbeli Goujon híres szobra, a «Diana a szarvassal». De ennél is megragadóbb a «Foglyok» márványszobra Michel Angelótól és az általánosan ismert sárkányölő szent György szobra Michel Colombetől.

Képtára mintegy kétezer képet foglal magában. Képviselve van itt minden iskola értékes példányokkal és a legújabb francia festészet a maga szépségeivel. Itt van Rafaeltől Lorrainig minden nagy festő, mint Tizian, Correggio, Reni, Leonardo de Vinci, Murillo, Veronese, Rembrandt, Holbein, Rubens, Van Dyck, Dürer Velasquez, Teniers, Synders, L. David, Lebrun, Prudhon, Delacroix, Watteau, Delaroche, Schaffer, Vernet, Poussin, Boucher és még sok nevezetes kapacitása a festőművészetnek.

Nagy vonásokban ilyen ez a világszép Párizs egész minéműségével. Büszkesége és dicsősége a francziáknak, dédelgetett kedvence a hazának. Caesar idejében még falfalak védelmezték ezt a kis vízi várost, honnan neve Lutucezi, Lutetia Pariziorum; Klodvig már a frank-törzseknek fővárosává tette a párizsi törzseknek ezt a mentővárát. S azóta ez a főváros végigjárta a szenvedések iskoláját, de ez csak megacézolta életerejét. Ellenség, erőszak meg nem törte. Láta a császárság s a köztársaság bukását egyaránt és osztott azok dicsőségében és szegénységben.

A harmadik köztársaság végre meghozta a békességes haladás és a zavartalan fejlődés korszakát.

(Folyt. köv.)

A KÉT KIP-TESTVÉR.

Irta Verne Gyula. Fordította Zsigány Árpád. 1

ELSŐ RÉSZ.

I.

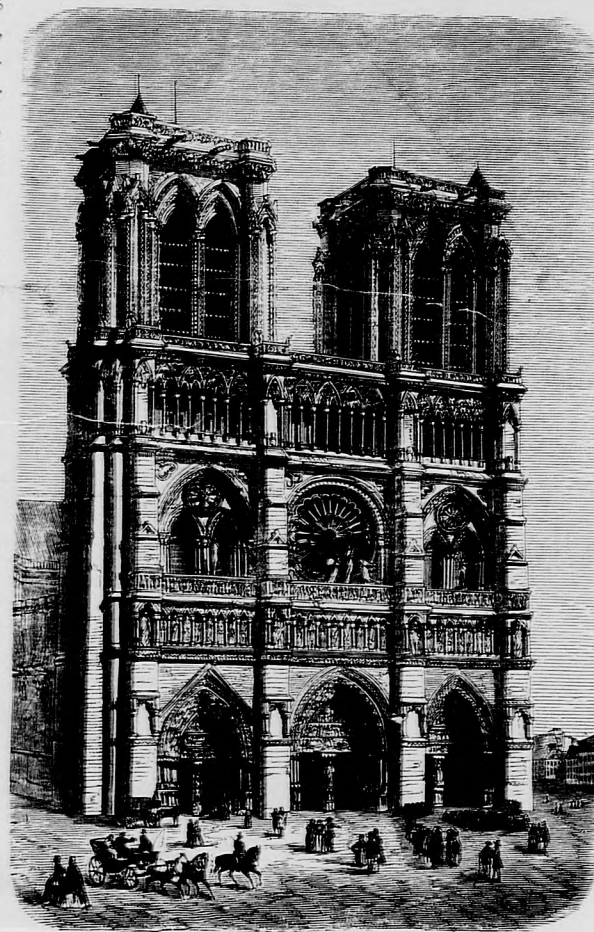
A «Három szarkához» címzett csapszék.

Negyvenhat évvel azután, hogy Nagy-Britannia elfoglalta Új-Zealandot, 1885 táján, az arany-láz még javában dühöngött ebben a tartományban. Bár a hirtelen meggazdagodás mohó vágyával járó zavargások ezt a gyarmatot se kímélték meg, a személy- és vagyonbiztonság aránylag mégis állandóbb és szilárdabb volt ottan, mint Ausztráliának többi aranytermő vidékein.

Am azért a szerencse-vadászok tömegesen özönlöttek Új-Zealandba is. És nem csupán az ausztráliai gyarmatosok meg a kínaiak csaptak le a gazdag arany-területekre, mint a ragadozó madarak, hanem Európából és Amerikából is hajó-számra érkeztek egyre új kalandorok. Nem

csoda, ha az aranymezők (placers) aranytermelésének értéke 1864 s 1889 között tizenkét száz millió koronára emelkedett.

Természetes, hogy a mesés szerencsék, az egyik napról a másikra meggazdagodott kalandorok egymást érték s még természetesebb, hogy azoknak a kereskedő-hajóknak a legénysége, melyeknek Auckland, Wellington, Invercargill vagy Dunedin kikötőjében volt dolguk, nem igen bírtak ellentállni az arany csábító hatalmának s

NOTRE-DAME.

mihelyi tehettek, megszöktek a hajókról s beálltak aranyásóknak. A nagyobb fizetés, a jutalmak, ígéretek, szép szó és fenyegetés mitsem használtak; hiába segített a politikai hatóság is a kapitányoknak: a «dezertált» hajóslegények száma napról-napra növekedett s a kikötők lassankint megteltek oly hajókkal, melyek legénység hiányában nem kelhettek útra.

Ilyen hajó volt a «James Cook» angol brigg is, mely Dunedig kikötőjében vesztegelt.

A tizenkét főnyi legénységből hat megszökött s egyenesen a gyarmat belsejébe ment, a hol nyomtalanul eltűnt az aranyásók veszedelmes

tengerében. A *«James Cook»* pedig két hét óta rostokolt már a kikötőben, minden árúja a hajón: de indulni nem indulhatott, mert nem volt elegendő matróza. A kapitány fűhöz-fához fordult: a tengerészeti hatóságtól a rendőrséghez, onnan a kormányzóhoz futott . . . de hiába. Senki sem tudott segíteni rajta, még Flig Balt sem, a vitorlamester, a ki éjjel-nappal a kikötő matróz-csapszékeit bújta, hogy hátha mégis akad egy-két matróz, a ki kötélnek áll.

Dunedin az új-zealandi kettős sziget déli felén fekszik; rohamosan fejlődő iparos és kereskedő város — 1839-ben még nyoma sem volt, — vasúti csomópont, lakosainak száma 50,000; kevesebb ugyan, mint Aucklandé, mely az éjszaki szigeten épült, de több mint Wellingtoné, az új-zealandi gyarmat hivatalos fővárosáé, a hol a kormányzóság székel.

A város aljában fekszik voltaképpen a kikötő, mely zig-zugosan, lépcsőzetesen terjed a lejtős dombon. Ebben a városrészben egymást éri a sok piszkos lebuja és csapszék, melyek közt szinte hirhéd lett a *«Három szarkához»* címzett kocsmá, a hol a bicskázások és verekedések napirenden voltak. Adam Fry, a csapláros, tagbaszakadt, roppant erős ember volt, egy csöppet se volt különb, mint rendes törzsvendégei, a kik egytől-egyig a kalandorok iszákos, elzüllött söpredékéből kerültek ki.

Azon az estén két magában ülő vendég húzódt meg az ivó egyik sarkában, lassan iszogatva a pint pálinkát, a melynek fele már leesűszött a torkukon. A *«James Cook»* két matróza volt: Flig Balt, a fődélzet-mester és Vin Mod kormányos.

— Hát még mindig szomjas vagy, Mod? — kérdezte Flig Balt és színig töltötte a kormányos poharát.

— Mindig én! — felelte a matróz, — mert az italtól megjön az ész, jobban hall a fül és élesebben lát a szem.

Ez a kormányos zömök termetű, harminczöt éves férfi volt; sovány, de csupa izom: két szeme, mint a hiúzé, fűrkészve járt ide-oda, hegyes orra igazi róka-forma kifejezést adott arcának, mely értelmes, de furfangos is volt egyúttal. Kész volt minden gazságra, ha hasznót remélt belőle és czimborája, a ki tudta ezt, egy szikrányival se volt jobb nála.

— Ideje volna, hogy végezzünk! — kiáltott föl Flig Balt s nagyot ütött öklével az asztalra.

— Csak választani kell! — felelte Vin Mod s a körülük dözsölő csöcselékre mutatott. — Annyi itt a mákvirág, hogy . . .

Flig Balt, a fődélzet-mester, lehetett vagy harmincznyolcz éves. Hatalmas atléta-alakját, nagy fejét, amerikaiasan nyírott vörös szakállát, éles, szinte szűrő szemeit nem igen feledte el, a ki egyszer látta. Gyűlölködő, irigy, bosszúálló ember volt, de a dolgát, kötelességeit szigorúan, pontosan végezte s bár csak fődélzet-mester volt a *«James Cook»*-on, voltaképpen a hadnagy tisztét

viselte és Gibson kapitány föltétlenül megbízott benne.

Pedig ez a Flig Balt törül metszett gazember volt s mivel az agyafűrt Vin Mod hamar kiismerte fölebbvalójának alávaló természetét, a két akasztó-favirág csakhamar összeszűrte a levét s vakmerő, bűnös tervet kovácsolt. Csak még a czinkosok hiányoztak a véghezvitelre: de a *«Három szarkához»* címzett csapszékben talán őket is megtalálják.

— Mondom, uram — ismételte a kormányos — hogy itt megtaláljuk az embereinket. Csak választani kell! Adam Fry vendégeiben csukott szemekkel megbízhatunk.

Ebben igaza volt Vin Modnak. Ha a rendőrség véletlenül betoppan s az összes vendégeket kivétel nélkül letartóztatja is, bizonyos, hogy egyetlen egy se akad köztük, a ki a börtönt meg nem érdemelte.

A nagy szobában meglehetősen gyér világosságot árasztott néhány füstölő petróleum-lámpás; de nagyobb világosságra nem is igen volt szükség, hisz inni lehet sötétben is: a pohár megtalálja a szomjas ajkat.

Húsz-huszonöt matróz iddógált a csapszékben, mindenféle nemzetbeli: angolok, amerikaiak, németek, holiandusok, irek és francziák, valamennyi szokott matróz; egy részük az aranyásó helyekre készült, más részük meg onnan jött és tele marokkal szórta a könnyen szerzett aranyat. Ki beszélgetett, ki énekelt, azaz helyesebben toroka szakadtából ordított, úgy, hogy a bábeli zűrzavarban még a revolver dörrenése is elveszett volna. Legalább a felük ittas volt; egyik-másik fölállt az asztaltól, lépett egyet-kettőt, aztán elbukott. Ezeket Adam Fry, a kocsmáros szépen a sarokba hurezolta csapos-legénye segítségével: hadd aludják ki a pálinka mámorát.

Közben az ajtó egyre-másra nyílt: jöttek-mentek a vendégek s ha egyik-másik ismerősre bukkant, volt nagy ujjongás a viszontlátás öröme s a pintes üvegek egymást érték az asztalon. Itt-ott heves szóváltás, vad káromkodás is hangzott s valószínű volt, hogy ez az este sem múlik el holmi késelés nélkül, a mihez különben a *«Három szarka»* vendéglőse már épp úgy hozzá szokott, mint a vendégei.

Flig Balt és Vin Mod kíváncsian nézték a szilajon dözsölő csöcseléket s csak az alkalmat lesték, hogy szóba állhassanak egyik vagy másik matrózzal.

— Nem kell búsulni, fődélzet-mester — mondta a kormányos. — Azt a négy-öt embert, a kire szükségünk van, bizonyára megtaláljuk ebben a csapszékben . . . Vigyen el az ördög, ha akár egész tuczat is nem akad, a ki szívesen kalózkodik a Csöndes-tengeren . . . mert azt hiszem, hogy ez a szándékunk még szilárdan áll . . .

— Akárcsak a Sion hegye! — felelte Flig Balt.

— Számítsunk tehát — folytatta Vin Mod. — Elég lesz, ha négy hű czimborát toborzunk itten.

Négy, meg mi ketten és Koa, a szakács, az hét: több mint elég a kapitány, a hajósinas és a másik három matróz ellen . . . Egy reggel Gibson kapitány nincsen sehol . . . A három matrózt lesöpörte a vihar a fődélzetről . . . A *«James Cook»* nem jelenik meg többé semmiféle kikötőben . . . Mindenestől elveszett a tengeren! . . . Ellenben a *«Pretty Girl»* szigetről-szigetre jár a Csöndes-oczeánon s ennek a becsületes kereskedő-hajónak Flig Balt lesz a kapitánya, Vin Mod a fődélzet-mestere . . . Az első kikötőben ki-egészítjük a legényiséget négy-öt oly czimborával, a ki szereti a becsületes, kényelmes életet és ha dolgozik, hát magának dolgozik . . .

— Jól van, jól — vágott közbe Flig Balt türelmetlenül, — de mi lesz, ha Wellingtonban hajóra száll a tulajdonos is, meg a kapitány fia is? . . . akkor kevesen leszünk!

— Dehogyan leszünk! — Dehogyan leszünk! — kiáltott föl Vin Mod dühösen. — Még «bát» se mondhatnak s máris a tengerbe löktük őket . . . Az ily szerencsétlenség a legszebb időben is megesik. Most az a fő, hogy megtaláljuk a négy czimborát.

— Hát keresd a módját! — hagyta rá Flig Balt. — De vi-

gyázz, hogy el ne járjon a szád: előre nem szabad elárulnod senkinek, hogy mi a szándékunk!

A kormányos műértő szemekkel mustrálta a csapszékben ivókat és csakhamar talált is négy-öt oly tökéletes gazember-pofát, hogy szinte még a *«Három szarká»*-ban is ritkaság számba ment. Már éppen fölakart kelni, hogy oda megy hozzájuk, midőn az ajtó kinyílt és egy torzonborz szakállú, marcsona férfi lépett be az ivóba.

— Hé, czimborá! — szólította meg Vin Mod, — nem kociztanánk egyet?

— Akár kettőt is! — felelte az újon jött.

Len Cannon — mert ez volt a neve, vagy legalább így hívatta magát, — teketória nélkül odaült a két matróz mellé, fenéig megitta az elébe tolt pálinkát és élesen szemébe nézve Vin Modnak, rekedten kérdezte:

— Hát aztán?

Vin Mod megmagyarázta a dolgot: a *«James Cook»* indulni szeretne, de nincs elég legényisége . . . jó fizetés, jó koszt, pálinka a mennyi kell, rövid utazás, csak Hobarttownig . . . a kap-

itány helyettese Flig Balt, a ki itt jelen van s igen jól bánik a legényiséggel . . . Szóval fényes ajánlat, mert azt se kérdik az embertől, hogy kicsoda éshonnan jön, mi volt aze-lőtt és hol dolgozott?

Len Cannon némán hallgatta az ajánlatot, most már maga töltött magának, fölvette a poharát s mikor ezt is kiitta egy hajtásra, csak ezzel az egy szóval felelt:

— Nem!

Hiába kérte Flig Balt is: Len Cannon hallani se akart a dolgról; megivott még egy pohár pálinkát s aztán odább állt.

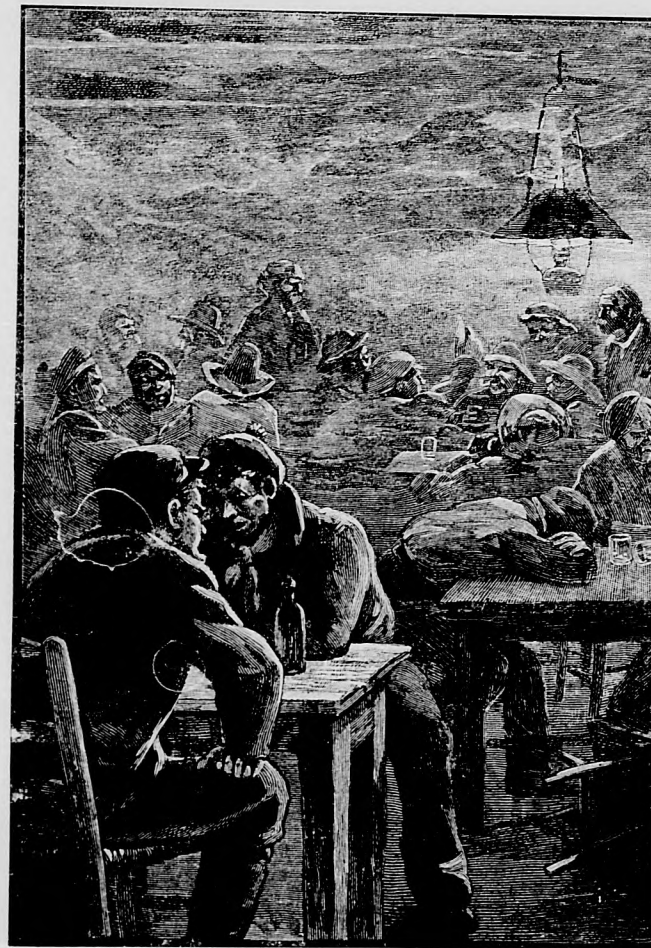
— Sebaj! — vigasztalta Vin Mod a fődélzet-mestert, — van itt több is! Azok majd kötélnek állnak.

— Csak legalább a pálinkánkat meg ne itta

volna — dörmögte Flig Balt bosszúsan.

Vin Mod fölkel, oda ment egyik asztalhoz s ott már mindjárt előrukkolt a szándékával. De csúfosan fölsült vele. Az egyik, a kinek Kyle volt a neve, azt mondta, hogy keressen magának más bolondot; két másik pedig, az ir Sexton és az amerikai Bryce kijelentette, hogy inkább gyalog kutyagol haza, semhogy hajóra szegődjék, még ha magát az angol királyt kellene is szolgálnia.

Mikor a kormányos visszament czimborájához s elmondta neki, hogy mily eredménnyel, vagyis inkább sikertelenül fáradt, Flig Balt irtozatosan

— HÁT MÉG MINDIG SZOMJAS VAGY, MOD?

résapott az asztalra és szörnyen elkáromkodta magát.

— Hát füstbe megy a szépen kiesztelt terv? ... s nem lesz belőlem a «James Cook» kapitánya?

— Nézzünk szét valami más csapszékben! — mondta végre fogcsikorgatva.

— Ha itt nem találtunk, ott se találunk — felelte Vin Mod vállat vonva. — Úgy látszik, valamennyit elszédítette az arany. (Folyt. köv.)

AZ ISKOLA VILÁGÁBÓL.

Kossuth-ünnep. Budapest, az ország fővárosa s vele az egész ország s annak ifjúsága fényesen ünnepelte Kossuth Lajos születésének századik évfordulóját. Mind a főváros, mind a vidék iskoláiban e napon szünetelt az előadás és lelkes ünnepélyek hirdették Kossuth Lajos emlékeztétét. Az önképzőkörök is gazdag műsorral tartottak e napon díszgyűléseket. Valamennyi intézet és kör ünnepéről nem számolhatunk be, mivel a rengeteg tudósítás leközlését lapunk terjedelme nem engedi meg.

Önképzőkori tudósítások. A nagykanizsai kath. főgimnázium «Markovics Gyorsírókör»-e főtisztelendő Vezner Gyula tanár úr vezetése alatt 1902 szept. 21-én tartotta alakuló gyűlését. Elnök: Fiálovits Béla VIII. o. t., titkár: Gábor József VIII. o. t., jegyző: Freytag Ferencz VII. o. t. A tagokat két csoportra osztotta a vezető tanár úr és az első csoport vezetésével az elnököt, a második vezetésével a titkárt bízta meg. Órák minden második héten tartatnak. — A kiskunfélegyházi városi kath. főgimnázium «Petőfi» önképzőköre alakuló gyűlését szept. 14-én tartotta meg. Elnök: Holló Árpád VIII. o. t., titkár: Wolf Béla VIII. o. t., főjegyző: Mészáros István VIII. o. t., könyvtáros: Fazekas Alajos VIII. o. t. — A sárospataki gimnázium «Erdélyi önképzőkör»-e szept. 13-án tartotta alakuló gyűlését. Elnök: Éles István VIII. o. t., titkár: Búza László VIII. o. t., főkönyvtáros: Herczegh Károly VII. o. t., főjegyző: Trocsányi Zoltán VII. o. t. — A rozsnyői kath. főgimnázium «Révai-kör»-e Bárdossy Géza tanár úr vezetése alatt szept. 17-én alakult meg. Elnök: Baksa Gyula, titkár: Kósch Győző, főjegyző: Früstök István. — A nagyváradi áll. főreáliskola «Arany János önképzőkör»-e szept. 10-én tartott alakuló gyűlésén Gottlieb Zoltán VIII. o. tanuló választotta elnökének, Szőke Barnabás VIII. o. t. jegyzőnek, Jesch Aladár VIII. o. tanuló pedig a tanárelnök nevezte ki titkárnak. — A szolnoki áll. főgimnázium «Verseghy-kör»-e szept. 13-án tartotta meg alakuló gyűlését Nógrádi László tanár úr vezetése alatt. Elnök: Tóth Tibor VIII. o. t., titkár: Herczeg Albert VIII. o. t., főjegyző és önképzőkori tudósító: Jerzsabek Kálmán VIII. o. t. — A sátoralja-újhegyi k. r. főgimnázium szept. 20-án tartotta alakuló gyűlését Perényi József k. r. tanár úr vezetésével. Elnöknek Sebeők Elek VIII. o. t. választották meg. Főjegyzőnek Baumgartner Lajos VIII. o. t., pénztárnoknak Grünwald Herman VIII. o. t. — Az erzsébetvárosi kir. áll. főgimnázium önképzőköre szept. 13-án tartotta meg alakuló gyűlését. Titkár: Donszky Árpád VIII. o. t., főjegyző: Dancs Bertalan VIII. o. t., aljegyző: Fogarassy Lajos VII. o. t. — A dévai áll. főreáliskola «Salamon Ferencz» önképzőkörének ezidei tisztviselői: Elnök: Téglás Dezső VIII. o. t., titkár:

Pietsch Lajos VIII. o. t., jegyzők: Lázár István VII. o. t., Pietsch Béla VII. o. t., főkönyvtáros: Bruz Vilmos VIII. o. t., könyvtáros: Laufer Árpád VIII. o. t. — Az eperjesi kir. kath. főgimnázium «Kisfaludy-önképzőkör»-e szept. 20-án tartotta meg alakuló gyűlését. Titkár: Sepitko János VIII. o. t., főjegyző: Juhász János VII. o. t., bíráló-választmányi tagok: Dobiás G. és Tóth Miklós VIII. o. t. és Dobránszky Ede VII. o. t., pénztáros pedig Znakovszky Miklós VIII. o. t. — A pécsi román. kath. főgimnázium önképzőköre szept. 21-én d. e. tartotta alakuló közgyűlését. Greksa Kázmár dr. vezető tanár úr megnyitó szavai után a tisztii kar következőképpen alakult meg: Aelnök lett: Kokits Mihály VIII. o. t., főjegyző: Orf Béla VIII. o. t., I. aljegyző: Kalauz Elemér VIII. o. t., II. aljegyző: Nagy József VII. o. t., III. aljegyző: Kádas Lajos VII. o. t. — A selmecbányai ev. lyceum «Petőfi önképzőkör»-e f. é. szeptember 13-án tartotta alakuló gyűlését Jankó János vezető tanár úr elnöklése alatt. Tisztviselők lettek: titkár: Janics Gyula VIII. o. t., főjegyző: Révész Leó, pénztáros: Baltigh Árpád, ellenőr: Zachuber Kálmán, levéltáros: Kaufmann József VIII. o. tanuló, aljegyző: Okolicsányi Tibor VII. o. t.

SAKKJÁTÉK.

Rovatvezető: Exner Győző tanár.

Az 50. rejtvény nyitja:

1. Fh8—d4	Bd1(d5)×d4
2. Vf3—f6±	
1.	Fa1×d4
2. Vf3×d5±	
1.	Fa4×d7
2. Vf3×d5±	
1.	Fa4—c6
2. Vf3—f6±	
1.	Fa4—b3
2. V±	

51. rejtvény.

Ifj. Jákó Jánostól, Nagy-Kikindán.

Világos: Kb7; Vg7; Bd4; Hd5; gyf4; b3; e2.
Sötét: Kc5; Fc3; gya5; b5.

Világos indul s a második lépésre mattot ad.
(A megfejtés beküldésének határideje egy hét.)

Jákó nekünk ezzel egyidejűleg olyan rejtvényeket is küldött, a melyek egészen hibásak voltak és jó rejtvények elrontásainak látszottak a kezdő sakkjátászó kezében. E szép rejtvényt tehát nem tulajdonítjuk neki. Talán valamelyik olvasónk megtalálja valamely sakkujtságbán, rovatban vagy könyvben.

51. játék.

Világos:	Sötét:	Világos:	Sötét:
Janovszky	Schlechter	Janovszky	Schlechter
1. e2—e4	e7—e5	13. Kg1×h2	He4×f2
2. Hg1—f3	Hg8—f6	14. Fd3×f5	Hf2×d1
3. Hf3×e5	d7—d6	15. Ff5×g4	Bf8×f3
4. He5—f3	Hf6×e4	16. Be1×d1	Vd8—h4+
5. d2—d4	d6—d5	17. Fg4—h3	Ba8—f8
6. Ff1—d3	Hb8—c6	18. g2×f3	Bf8×f3
7. o—o	Ff8—e7	19. Bd1—f1	Bf3×h3+
8. Bf1—e1	Fc8—g4	20. Kh2—g1	Bh3—h1+
9. c2—c3	f7—f5	21. Kg1—g2	Vh4—h3+
10. Hb1—d2	o—o	22. Kg2—f2	Bh1—h2+
11. Hd2—f1	Fe7—d6	23. Kf2—e1	Vh3—h4+
12. Hf1—e3	Fd6×h2+		

Vil. földjára

Játszották a kettős mérkőzésben Karlsbadban. A bécsi mester váratlanul tör be a világoi hadállásba.

Hírek. Hannoverben a nemzetközi mesterverenyen az első Janovszki Dávid lett; 1200 márkát nyert. Az A. főversenyen John, a B.-n Fleischmann Leó, kiváló budapesti játso győztek és elnyerték a mester czímet.

Üzenet. K. I. Nagy-Kanizsa. Vegye meg a Márki-féle sakkönyvet és tanulja meg belőle; rövid utasítást adni nem lehet. — M. V. Trencsén. A rejtvényben világosnak olyan első lépést kell tennie, a melyre sötét bármit felel, a harmadik lépésre mattá lesz. Ennek az ön kísérlete még nem tesz eleget. — Még egy üzenettel vagyunk adósak ama rejtvényre, melyben a világos király c1-en, a sötét c8-on áll. E rejtvény kezdetleges; az első lépés ugyanis nem szokott ütés lenni; a két közölt változatban pedig 3—3féle matt is adható.

A sakkrejtvényt teljesen vagy részben helyesen fejtették meg: Krepelka Ferencz, Wettin Jenő, Schenk István, Csillag László, Hirschfeld Aladár.

FEJTÖRŐ.

Számítási kérdés:

Két szám összege 89; ha az első a másodikkal osztjuk, hányadosul 8-at és osztási maradékkal szintén 8-at kapunk. Melyik ez a két szám?

(Fischer Henrik.)

Földrajzi kérdés:

Szumatra szigetnek déli részén Palembang városa mellett folyik egy hasonló folyó, melyek a mellékfolyói?

(Mika Vilmos.)

Vegytani kérdés:

CH₂N. Minek a képlete ez? Színtelen, a levegőn megbarnuló folyadék. A csont- és a köszvénykórban fordul elő, vízben nehezen, de alkoholban és éterben könnyen oldódik.

(Janik László.)

Képrejtvény.

Megfejtési határidő 1902 október 12.

25. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése.

Számítási kérdés: Tehát felnövekszik 1628·237 koronára. A kamatosítási tényező 1·319479. **Természetleni kérdés:** Megáll. Az egyetlen tömegű rugalmas golyók ütközés alatt sebességet cserélnek. **Képrejtvény:** Szívesen elhitetjük magunkkal, hogy szerencsétlenek vagyunk, mikor voltaképpen csak ürességet és unalmat érezünk magunkban.

Helyesen fejtették meg: Vécsey Ferencz, Vértessy István, Adler Miklós, ifj. Szarvady Lajos, Dobránszky Ede, Karczag Jenő, Wettin Jenő, Popper Jenő, Borsai Elek.

A kitűzött könyvjutalmat (Hanusz István: Az állatok világából (díszkötésben) Karczag Jenő főgm. VI. o. t., nagy-kanizsai előfizetők nyerte meg.

SZERKESZTŐI TELEFON.

Lapunk mai számához gyűjtő-ívet esatoitunk. Kérjük előfizetőinket, hogy ismerősök körében lapunkat terjesztési sziveskedjenek. A kiadóhivatal kéri a gyűjtőket, hogy az előfizetési pénzzel együtt a gyűjtőveket is beküldjék, hogy az új előfizetők számára rögtön megindíthassa a példányokat.

Tudósító. Nekünk nincs semminemű feltételünk, melyet önnel közölnünk kellene. Úgy vélekedünk, hogy minden önképzőkör a saját érdekében tartja kívánatosnak, ha gyűléseiről, belső életéről egy-egy tudósítás megjelenik. — **K.** (Nagy-Kanizsa). A beküldött czimeket köszönjük. — **Excelsior.** 1. Nem történelmi, hanem társadalmi. 2. Nem hisszük. 3. Megjelent. 4. Megpróbálhatjuk. — **H. A.** (Temesvár). 1. Szíves buzgólkodásáért őszinte köszönet. A mutatvány-számokat elküldjük. 2. Arról a bizonyos szemlérlől nem tudunk semmit. Tudósításait szívesen fogadjuk. — **Felső gimnázista.** Csak iratkozzék be és járjon el szorgalmasan. Bizonyára hasznát fogja venni. Onálló munkásságra serkenti s meghozza nem sokára önértétét. **Ballada-költő.** Még igen homályos és igen dagályos. Ha már erősen eltökélt szándéka az, hogy költő legyen, kezdje egyszerűbb dolgokon. Például tanulja meg a verstant, melyre — úgy látszik — égető szüksége van. — **G. A.** (Kolozsvár). Mi úgy hisszük, hogy az a tájékozott megmond mindent. Szakképzett kereskedők képzése a főcél. A kinek vagyona van, az mint kereskedő fog működni, a kinek nincsen, az alkalmazást keres mint könyvelő, mint utazó vagy egyéb alkalmazott. A bécsi keleti akadémiába középiskolai érettségivel juthatnak be azok az ifjak, a kiknek a nyelvekre különös tehetségük van. Előkelő származás, nagy vagyon szükséges ahhoz, hogy ezen a pályán valaki megállhasson, mert költséges és az előhaladás éppen nem gyors. Ezekből lesznek a követségi hivatalnokok: titkárok, consulok stb. A fizetés azonban nincs arányban azzal a költséges étellel, a melyet folytatniok kell. Mi azt ajánljuk, hogy maradjon az előbbi mellett. Ha egyéni hajlama készíti, ám kövesse e hajlamnak hívó szavát.

OLVASÓINKNAK.

A «Tanulók Lapja»-nak X. évfolyamára hirdetünk előfizetést. Október első hetében jelenik meg az új évfolyam első száma.

Szeretettel és bizalommal fordulunk lapunk olvasóihoz ebből az alkalomból, s kérjük őket, hogy a «Tanulók Lapja»-nak ezentúl is necsak olvasói, hanem hívei legyenek. Az a szép tábor, mely a magyar diákokból csoportosult körünk, a lefolyt kilenc esztendő alatt folyton szaporodott, és változott is. A kik lapunkat a kezdet fogvatkozásai között látták, ma már nincsenek, mert nem lehetnek a mi táborunkban. Kinőttek az iskola padjából, harcosai az életnek, mindazonáltal jól eső tudat az nekünk, hogy még most is nagy szeretettel gondolnak a magyar diákok lapjára, s megemlékeznek azokról az élvez-

tes és tanulságos órákról, melyeket az ő lapjuk szerzett nekik.

A szerkesztőben nem hiányzik a jóakarát, az ügy szeretete arra nézve, hogy hova-tovább emelje a magyar diákok lapjának a színvonalát. Olvasóink tanúságot tehetnek arról, hogy a múlt évfolyam gazdag és változatos tartalma mennyire tetszett.

Az új évfolyamban is értékes elbeszélések, tanulságos ismeretterjesztő cikkek egész sora fog megjelenni.

Eredeti regényt a lap szerkesztője, *Gaal Mózes* írt. Czime:

A kegyelemkenyér.

Egy úri módhoz szokott, előkelő származású ifjúnak megkapó története ez. A ki készületlenül megy ki az élet nehéz iskolájába, s a viszonyok kényszerítő hatalma alatt megváltozik, erős, munkabíró férfúvá edződik.

Második regényünk *Verne Gyula* legújabb munkája:

A két Kip-testvér,

melyet *Zigány Árpád* avatott tolla fordított magyarra.

Az ismeretterjesztő közlemények közül első helyen főlemlyítjük *Jászay Rezső* dr.-nak «Utirajzai»-t, melyeket időről-időre közlünk gazdagon illusztrálva; továbbá *Szivos Béla* érdekes képeket írt a *majmok-életéből*, ezt is sorra fogjuk keríteni.

A középiskolai studium minden ágába vágó ismeretterjesztő közleményeink hivatva lesznek arra, hogy olvasóink ismeretkörét tágítsák; a társadalmi és irodalmi élet legkimagaslóbb jelenségeiről is beszámolunk esetről-esetre.

Rovataink maradnak a régiiek, s a mennyiben az iskola-világának megemlézésre méltó mozzanatai lesznek, azokról híven beszámolunk.

A *fejtörő* rovat változatosságára és tanulságos voltára szintén kiváló gondot fordítottunk; a megfejtők között hétről-hétre értékes könyvjutalmakat fogunk kioszolni.

Ezúttal ismételtén és sürgősen kérjük előfizetőinket, hogy ismerőseik névjegyzékét a pontos címmel lapunk kiadóhivatalának beküldeni sziveskedjenek, hogy nekik mutatványszámokat küldhessünk.

A ki lapunknak tíz előfizetőt gyűjt, annak egy évig ingyen küldjük a «*Tanulók Lapját*», a ki tíznél kevesebb előfizetőt gyűjt, annak a kiadóhivatal értékes jutalomkönyvet küld.

A *Tanulók Lapjának* előfizetési ára:

Egész évre 9 kor. 60 fill.
Fél " 4 " 80 "
Negyed " 2 " 40 "

Az előfizetési pénzeket legcélszerűbb postautalványon a «*Tanulók Lapja*» kiadóhivatalának (Budapest, Franklin-Társulat IV. Egyetem-u. 4.) címén küldeni.

A «*Tanulók Lapja*» kiadóhivatala.

FRANKLIN-TÁRSULAT
KIADÁSA

MAGYAR
REMEKIRÓK

55 KÖTET

SHAKSPERE
ÖSSZES SZINMŰVEI

6 KÖTET

ÁRUK EGYÜTT:

240 KORONA

KÜLÖN:

Magyar Remekirók 220 kor.

Shakspere 30 kor.

Most jelent meg a II. sorozat!

TARTALMA:

Arany János munkái II. kötet.

Sajtó alá rendezte és bevezetéssel ellátta Riedl Frigyes.

Kossuth Lajos munkáiból.

Sajtó alá rendezte és bevezetéssel ellátta Kossuth Ferencz.

Reviczky Gyula összes költeményei.

Sajtó alá rendezte és bevezetéssel ellátta Koroda Pál.

Szigligeti Ede szinművei I. köt.

Sajtó alá rendezte és bevezetéssel ellátta Bayer József.

Vörösmarty Mihály munkái II.

Sajtó alá rendezte és bevezetéssel ellátta Gyulai Pál.

Az öt kötetből álló első sorozat tartalma:

Arany János munkái I.

Sajtó alá rendezte Riedl Frigyes.

Vörösmarty munkái I.

Sajtó alá rendezte Gyulai Pál.

Tompa Mihály munkái I.

Sajtó alá rendezte Léva József.

Garay János munkái.

Sajtó alá rendezte Ferenczi Zoltán.

Csiky Gergely szinművei.

Sajtó alá rendezte Vadnai Károly.

Minden könyvkereskedésben kapható.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. aúatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	FELELŐS SZERKESZTŐ	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre ... 2 kor. 40 fill.	GAAL MÓZES.	Budapest,
Fél évre ... 4 kor. 80 fill.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet	IV. ker., Egyetem-utca 4. szám.
Egész évre ... 9 kor. 60 fill.	és könyvnyomda.	Kéziratokat nem adunk vissza.
<i>Megjelenik minden vasárnap.</i>		

A KEGYELEMKENYÉR.

Regény az ifjúság számára. Írta. Gaal Mózes.

II.

Az instruktor.

A faluban volt egy iskola. Régen építették, gyakran reparálták, mégis rozoga egy épület volt. Ide jártak a falusi gyermekek, hogy a kántortanító megtanítsa őket betűt vetni, az öreg betűket olvasni. Ha valaki megtanult írni és olvasni, az sem volt nagy baj, ha nem tanult meg a téli hónapok alatt, tavasszal elment libát és malacot őrizni, kihajtotta apjának a két ökrét s jövő télen újra elküldötték az iskolába ha volt csizmája, ha nem volt, megint elmaradt a tudomány, melyet tulajdonképpen nem is a szegény emberek számára gondoltak ki a tudósok.

Szalánczy Ádám csak nem adhatta a fiát ebbe a falusi iskolába, hol a tanulók egy része a földön ült, a hasán fekvé írt a padlón, mert tíz pad nem elég arra, hogy száztiz gyerek helyet találjon benne. Aztán a levegő sem jó, a tanító derék ember, szép harsány hangon szokott énekelni, de nem arra való, hogy egy nagy úri fiút tanítson.

No meg a Szalánczyak mindig külön tanítót hozattak a házhoz, a ki úri nevelésű diák volt, tudott sokféle nyelven. Ez már így illett s Ádám úr ebből az utóbbi okból kerített Ádám úri mellé házi oktatót, vagy a mint mostanság szokták hívni: nevelőt.

A nagyságos asszony Pestről hozatta a ruháját, Ádám úr is innen hozatott nevelőt.

Igazán nagy szerencséje volt. Nem holmi parasztfiúból felesperedett, szegletes modorú diákat kapott, hanem egy kész gavallért. Vala-

hogy a jogon félben maradt úrfi volt, a kit egyik előkelő rokona ajánlott. Egy kicsit szegyenlette is ezt a kenyeret, de hát a gyomor nagy úr s hogysen valaki éhen haljon — inkább elmegy nevelőnek, még akkor is, ha a zsebkezdője csücskébe egynéhány ágú korona vagyon behimezve.

Csukány Tibor első tekintetre meghódította a szülők szívét. Kedves és előzékeny fiatal ember volt. Tudott jól tarokkozni, tudott izléssel táncolni, hasznát lehetett az asztalnál is venni, mert pompásan ivott. Eljárt Ádám úrral kacsázni, télen rókára, nyúlra, sőt medvére is. Sőt hébe-korba Ádám úrfival is foglalkozott. Hogy közvetlenebb legyen oktatásának a hatása, sietett a fiút felhatalmazni arra, hogy őt tegezze. Elvégre ez ősi magyar szokás, a ki pedig egy Szalánczy-ivadékot tanít, annak magyar szellemben kell azt tanítania.

Ádám úrfinak ez a tanítás nagyon kellemes volt. Egy madárlövő puskát kapott az apjától s gyakran egész délelőtt nem tettek egyebet, mint czélba lőttek. Ádám úrfi olyan kiváló ügyességre tett szert, hogy nemsokára jobban le tudott löni egy verebet, mint leírni azokat az utálatos, kacsakaringós betűket. A nevelő szükségesnek tartotta azt is, hogy a maga diák-korából egyes emlékezetes eseményeket meséljen el, a melyek igen épületesek voltak s legtöbbször akörül forogtak, hogy egyik vagy másik professzornak hogyan járt túl az eszén, hogyan szedte rá a kosztadó tanárt, a ki rendkívül jó ember volt, mert megengedte, hogy cigarettázzanak s házi mulatságok alkalmával bort is kóstoltatott velök.

Ezek mind igen mulatságos történetek voltak s mig Tibor az ő kis czimborájának mesélt, nem kellett tanítania.

Együtt lovagoltak ki mindennap a faluba, a